

Najučestaliji oblici (manifestacije) neprihvatljivih ponašanja djece mlađe školske dobi

Džaja, Marko

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:574837>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-04**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij za učitelje

Marko Džaja

**NAJUČESTALIJI OBLICI (MANIFESTACIJE)
NEPRIHVATLJIVIH PONAŠANJA DJECE
MLAĐE ŠKOLSKE DOBI**

Diplomski rad

Zadar, 2022.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij za učitelje

**NAJUČESTALIJI OBLICI (MANIFESTACIJE)
NEPRIHVATLJIVIH PONAŠANJA DJECE MLAĐE
ŠKOLSKE DOBI**

Diplomski rad

Student:

Marko Džaja

Mentorica:

prof. dr. sc. Smiljana Zrilić

Zadar, 2022.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Marko Džaja**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Najučestaliji oblici (manifestacije) neprihvatljivih ponašanja djece mlađe školske dobi** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 6. lipnja 2022.

ZAHVALA

Za početak, htio bih se zahvaliti svojoj mentorici prof. dr. sc. Smiljani Zrilić koja me vodila kao prava mentorica tijekom ovog važnog i velikog puta. Hvala na svim danim savjetima, podršci i pomoći koju ste mi pružili, strpljenju i vremenu te vodstvu za vrijeme pisanja mog diplomskog rada. Puninom srca se zahvaljujem i na znanju koje ste mi podarili tijekom svih godina studija, kako onom znanju iz knjiga, tako i onom iz života.

Također, htio bih se zahvaliti i doc. dr. sc. Jeleni Alić na velikoj pomoći i svim danim savjetima tijekom pisanja diplomskog rada, ali i tijekom svih godina studija. Učinili ste sve ovo puno lakšim i jednostavnijim.

Nadalje, ovim putem zahvaljujem se i svim svojim prijateljima koji su bili uz mene tijekom svih mojih godina studiranja. Kako onima s kojima sam prijatelj postao i bio prije studija, isto tako i onima s kojima sam prijatelj postao tek za vrijeme studija. Svi su oni svojom prisutnošću taj tijek itekako, ali itekako olakšali i uljepšali.

Izuzetno hvala moram reći i svojoj Matei bez koje ovo sve ne bi bilo niti malo isto. Želim ti se zahvaliti za sve što si učinila za mene tijekom cijelog ovog studija, za svaki put kad si pronašla vremena i načina da mi pomogneš i da me saslušаш. S tobom je svaka godina studija bila sve lakša i lakša. Tvoja neizmjerne briga, uloženi trud i pomoć u izradi mog diplomskog rada je riječima neopisiva. Iz dana u dan si mi u život ulijevala vedri duh, optimizam, vjeru i ljubav što mi je bilo najveća inspiracija u pisanju i ostvarenju ovog cilja!

Najveća zahvalnost ide na adresu moje obitelji na neizmjerne podršci i ljubavi koju su mi pružili tijekom svih godina studija, pa tako i tijekom pisanja diplomskog rada. Hvala vam što ste u svakom trenutku bili uz mene, savjetovali i ohrabivali me, gurali naprijed i usmjeravali na pravi put. Hvala vam što ste uvijek beskrajno vjerovali u mene i nikad niste sumnjali u moj uspjeh. Bez vas i vaše brige ovo cijelo studentsko putovanje ne bi bilo niti malo isto, a ovaj uspjeh ne bi bio potpun.

Veliko HVALA svima!

SAŽETAK

Naslov: Najučestaliji oblici (manifestacije) neprihvatljivih ponašanja djece mlađe školske dobi

Neprihvatljiva ponašanja ometaju i sprječavaju druge osobe u svakodnevnom radu, no i u životu općenito te mogu biti opasna i za samu osobu koju određuju takvi oblici ponašanja, ali i za druge osobe u njihovoj okolini. Tijekom pojedinih životnih razdoblja ljudi manifestiraju poremećaje u ponašanju u pojedinim situacijama. Mi, kao ljudi koji to promatramo sa strane i koji se s tim ponašanjima suočavamo i susrećemo u svojoj okolini, ne smijemo i ne možemo sva takva pojedinačna ponašanja promatrati kao „poremećaj“ i kao nešto „poremećeno“. Tijekom mlađe školske dobi, svi učitelji, roditelji i cijela zajednica imaju priliku suočiti se s djetetom čije ponašanje odstupa od prihvatljivog. Najučestaliji oblici neprihvatljivog ponašanja djece mlađe školske dobi, koji su obuhvaćeni u ovom diplomskom istraživanju, jesu nedolično verbalno izražavanje, agresivnost, odnos prema autoritetima (učiteljima i roditeljima) i nemarnost prema obvezama (u školi i obitelji). Kroz rad je obrađena i tema prevencije neprihvatljivih ponašanja kod djece mlađe školske dobi u kojoj obitelj, škola i lokalna zajednica imaju ključnu ulogu kada su u pitanju djeca mlađe školske dobi. Cilj ovog diplomskog istraživanja je istražiti manifestacije i učestalost pojavnosti neprihvatljivih ponašanja među učenicima mlađe školske dobi te utvrditi razlike u neprihvatljivim ponašanjima djece mlađe školske dobi s obzirom na sociodemografske varijable.

Ključne riječi: neprihvatljivo ponašanje, mlađa školska dob, nedolično verbalno izražavanje, agresivnost, odnos prema autoritetima, nemarnost prema obvezama, prevencija neprihvatljivih ponašanja

ABSTRACT

Title: The Most Common Types (Manifestations) of Unacceptable Behaviour of Primary School Children

Unacceptable behavior disturbs other people at everyday work, but also in life in general and can be dangerous not only for the person determined by such forms of behaviour, but also for other people in their environment. Through certain periods of life, people manifest behavioural disorders in certain situations. We who observe this from a distance and who encounter these types of behaviour in our environment, must not and cannot view all these individual instances as “disorder” and something “deranged”. In primary school all the teachers, parents and the whole community have the opportunity to meet a child whose behaviour deviates from what is acceptable. The most common types of unacceptable behaviour of primary school children, which are included in this research, are inappropriate verbal communication, aggressiveness, attitude towards authorities (teachers and parents) and negligence towards their school and household chores. The thesis also deals with the topic of prevention of unacceptable behaviour in primary school children, wherein the family, school and local community have a key role when it comes to primary school children. The aim of this graduate thesis is to research the manifestations and frequency of unacceptable behaviour among primary school children and to determine differences in unacceptable behaviour of primary school children regarding the socio-demographic variables.

Key Words: unacceptable behavior, primary school children, inappropriate verbal communication, aggressiveness, attitude towards authorities, negligence towards chores, prevention of unacceptable behaviour

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. DEFINIRANJE NEPRIHVATLJIVIH PONAŠANJA.....	2
2.1. Najučestaliji oblici neprihvatljivog ponašanja djece mlađe školske dobi.....	4
2.1.1. Nedolično verbalno izražavanje	5
2.1.2. Agresivnost.....	7
2.1.3. Odnos prema autoritetima	10
2.1.3.1. Odnos prema učitelju	10
2.1.3.2. Odnos prema roditeljima.....	12
2.1.4. Nemarnost prema obvezama	14
2.1.4.1. Nemarnost prema obvezama u školi	14
2.1.4.2. Nemarnost prema obvezama u obitelji.....	15
3. PREVENCIJA NEPRIHVATLJIVIH PONAŠANJA	17
3.1. Obitelj kao čimbenik prevencije	17
3.2. Škola kao čimbenik prevencije	18
3.3. Lokalna zajednica kao čimbenik prevencije	19
4. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA	21
4.1. Cilj istraživanja	21
4.2. Problemi istraživanja.....	21
4.3. Hipoteze istraživanja.....	21
5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	23
5.1. Sudionici istraživanja	23
5.2. Mjerni instrument.....	23
5.3. Postupak istraživanja.....	24
6. REZULTATI I RASPRAVA ISTRAŽIVANJA	26

7.	ZAKLJUČAK.....	54
8.	LITERATURA	56
9.	ŽIVOTOPIS.....	60
10.	POPIS GRAFIKONA I TABLICA	61
10.1.	Popis grafikona.....	61
10.2.	Popis tablica.....	61
11.	PRILOZI.....	63
11.1.	Prilog 1 – anketni upitnik	63
11.2.	Prilog 2 – molba za ravnatelje	67
11.3.	Prilog 3 – suglasnost za roditelje.....	68
11.4.	Prilog 4 – suglasnost za učenike.....	69

1. UVOD

Čovjek i njegovo ponašanje koje se razlikuje od određenih i predviđenih normi i standarda temelj su interesa socijalne pedagogije. Takva neprihvatljiva ponašanja remete i sprječavaju druge osobe u svakodnevnom radu, ali i životu općenito te mogu biti opasna i za samu osobu koju opisuju takva ponašanja, ali i za druge osobe u okolini. Tijekom pojedinih životnih razdoblja ljudi manifestiraju poremećaje u ponašanju u nekim određenim situacijama. Ne možemo i ne smijemo svako takvo pojedinačno ponašanje promatrati kao „poremećaj“ i kao nešto „poremećeno“.

Prema psihosocijalnom značenju, u velikoj mjeri bitna je i razdioba na predškolsko doba, mlađe školsko doba, starije školsko doba, srednjoškolsko doba, adolescenciju i mladenaštvo. Upravo zbog navedene razdiobe potvrđuje se složenost u pristupu pojavi, ali i vjerojatnost razlikovanja. Tijekom mlađe školske dobi svi učitelji, roditelji i cijela zajednica imaju priliku suočiti se s djetetom čije ponašanje odstupa od prihvatljivog. Oblike neprihvatljivog ponašanja djeteta najčešće manifestira na dva načina, prvi je unutar sebe tako da se povlači od svoje cijele okoline, a drugi je tako da se, na neprihvatljiv način, odnosi prema svima iz svoje okoline. Manifestacija svih oblika neprihvatljivih ponašanja djece mlađe školske dobi s vremenom biva sve češća ako su pri tom reakcije djetetove okoline potkrepljujuće i podržavajuće.

U ovom diplomskom radu naglasak je stavljen na najučestalije oblike neprihvatljivih ponašanja djece mlađe školske dobi. U prvom dijelu rada terminološki su obrađeni i definirani razni ključni pojmovi, poput pojma neprihvatljivog ponašanja, nedoličnog verbalnog izražavanja, agresivnog ponašanja, odnosa prema autoritetima, nemarnosti prema obvezama te pojam prevencije neprihvatljivih ponašanja. Potom, predstoji poglavlje u kojem se govori o samom cilju, postavljenim problemima istraživanja te povezanim hipotezama istraživanja. Poslije navedenog poglavlja, opisana je i sama metodologija istraživanja u kojoj su detaljno izneseni podatci sudionika istraživanja, temeljito je opisan mjerni instrument te isto tako iznesen je cijeli postupak istraživanja. Na samom kraju diplomskog rada dani su i rezultati istraživanja popraćeni raspravom.

2. DEFINIRANJE NEPRIHVATLJIVIH PONAŠANJA

Poremećaji u ponašanju zasigurno postoje od djetetova rođenja, ali uzimajući u obzir njegov uzrast, u mlađoj školskoj dobi taj problem možemo razmatrati kao neprihvatljivo ponašanje. Problem definiranja neprihvatljivog ponašanja javlja se i zbog pojava drugih oblika ponašanja koji tumače poremećaje u ponašanju na sličan način kao i neprihvatljivo ponašanje, to su primjerice smetnje u ponašanju, devijantno ponašanje, asocijalno i antisocijalno ponašanje, rizično ponašanje, delinkvencija i dr. (Zrilić, 2011).

U Hrvatskoj jedna od prvih danih određenja poremećaja u ponašanju djece nastala je od strane dviju profesorica Dobrenić i Poldrugáč s Edukacijsko-rehabilitacijskog studija Sveučilišta u Zagrebu. Njihova definicija, ujedno prihvaćena i dan-danas, kaže: „pojam poremećaji u ponašanju predstavlja skupni naziv za sve one pojave biološke, psihološke i socijalne geneze koje manje ili više pogađaju pojedinca i nepovoljno djeluju na njegovu aktivnost i reaktivnost, te neugodno, ili dapače, štetno i opasno utječu na druge pojedince i društvene organizacije (obitelj, dječje ustanove, školu, užu i širu zajednicu)“ (1974, prema Koller-Trbović, 2004: 84).

Koller-Trbović (2004) određuje poremećaje u ponašanju kao one gdje djeca i mladi čine pojedine teškoće, štete i/ili probleme sebi samima ili drugim osobama. Posebice se njihov razvoj kreće od blagih, manje ometajućih i najčešće u manjoj mjeri primjetnih do onih težih, očividnijih i opasnijih poremećaja.

Bouillet i Uzelac (2007), s druge strane, navode kako su poremećaji u ponašanju takve pojave gdje osoba izražava negativan stav i mišljenje prema odgojiteljima u obitelji, izvan obitelji, prema svojoj braći i sestrama, vršnjacima, prema radu i učenju te prema pozitivnim socijalnim standardima i normama.

Velika se pomutnja i zbrka stvara oko samog definiranja ove cijele terminologije zato što se iste pojave zovu drukčije ili se različite pojave zovu istim imenom pa se tim uvelike otežava komunikacija o istom. Popović-Ćitić i Žunić-Pavlović (2005, prema Zrilić, 2011) detaljnije obrazlažu ovu terminologiju pa kažu da je:

- Devijantno ponašanje: oblik ponašanja koji u iznimnoj mjeri odstupa od opće prihvaćenih normi, vrijednosti i pravila ponašanja.
- Asocijalno ponašanje: oblik ponašanja suprotan od društveno prihvaćenih normi ponašanja; misli se samo na jedan manji dio delinkvencije.
- Antisocijalno ponašanje: oblik ponašanja sukobljen sa svim normama društva te je najbliži i najbliže povezan s delinkvencijom.
- Rizično ponašanje: oblik ponašanja koje narušava zdravlje te cjelovito fizičko, psihičko i socijalno blagostanje.
- Socijalna neprilagođenost: oblik ponašanja, najčešće kod adolescenata, koji se javlja kao reakcija na traumatične životne događaje.

Neprihvatljivo ponašanje, u širem smislu, definiramo kao ona ponašanja koja odstupaju od uobičajenih ponašanja za određenu dob, spol, situaciju i okolinu. Odnose se na dječji unutarnji svijet te prave probleme njemu samome ili okolini (Jukić Lušić, 2006). S druge strane, neprihvatljivo ponašanje u užem smislu definira veći krug ponašanja koja se tijekom djetinjstva promatraju kao „zločesta“ (Dryfoos, 1990).

Zrilić (2011) navodi kako postoje aktivni i pasivni oblici neprihvatljivog ponašanja. U aktivne oblike ubrajamo agresivnost, lažljivost, nametljivost, prkos i uzornost, dok u pasivne spadaju nemarnost, plašljivost, potištenost i povučenost.

- Aktivni oblici neprihvatljivih ponašanja:
 - Agresivnost: javlja se na dva načina - direktna (verbalna, tjelesna) i indirektna (podmuklost, ogovaranje, lažne optužbe). Uzroci agresivnosti su najčešće srdžba, ljubomora, osjećaj manje vrijednosti ili prevelike zapostavljenosti i sl.
 - Lažljivost: predstavlja poseban oblik agresivnosti kod djece, a glavni izvor nalazimo u izbjegavanju izuzetno teških zadataka, kažnjavanom djetetu koje želi izbjeći kaznu ili djetetu koje se hvali (lažima) kako bi ispunilo roditeljska očekivanja i sl.
 - Nametljivost: opisuje dijete koje se stalno želi isticati te biti u prvom planu što je više moguće. Uzroci su ljubomora, nesigurnost, razmaženost, osjećaj nevoljenosti i sl.

- Prkos: označava odbijanje i neizvršavanje dužnosti, tvrdoglavost, drskost i nesigurnost. Razlozi mogu biti razni, poput emocionalne zapuštenosti, odgoja u kojem uvelike nedostaje ljubavi, kućnog zlostavljanja i sl.
- Uzornost: prikazuje dijete koje je dosta mirno i poslušno, iznimno ambiciozno te vrlo disciplinirano, no ponekad se zna javiti umišljenost. Najčešći razlog uzornosti djeteta je da su izuzetno razmažena te da imitiraju ponašanje svojih roditelja.
- Pasivni oblici neprihvatljivih ponašanja:
 - Nemarnost: pojavljuje se već u predškolskoj dobi, dok su znakovi nemarnosti lijenost, smanjenje inicijative, površnost, sporost, neurednost po pitanju igračaka u sobi ili školskog pribora i sl. Najčešći razlog za nemarnost vidimo u razmaženosti i nesamostalnosti djeteta, kroničnoj boležljivosti, autoritarnom tipu odgoja, emotivnoj zapuštenosti i sl.
 - Plašljivost: prikazuje se preko nesigurnosti, slabe razine samopouzdanja i opisuje je osjećaj stalne opasnosti. Uzrok plašljivosti najčešće nalazimo u autoritarnom tipu odgoja, roditeljskih previsokih ambicija i zahtjeva, razmaženosti i nesamostalnosti djeteta, nesređenom i kaotičnom braku i sl.
 - Potištenost: označava je stalna mrzovolja, šutljivost, pasivnost, a ponekad i otresitost. Razlozi mogu biti razni, poput osjećaja odbačenosti ili nevoljenosti od drugih, odgoj u domovima, teških i bolnih trenutaka unutar obitelji i sl.
 - Povučenost: predstavlja dijete koje je pretjerano tiho, ne želi se družiti s vršnjacima ili je izuzetno stidljivo. Glavni izvor povučenosti nalazimo u razmaženosti djeteta, djetetovoj boležljivosti, intelektualnoj nižoj razvijenosti i sl.

2.1. Najučestaliji oblici neprihvatljivog ponašanja djece mlađe školske dobi

Najučestaliji oblici neprihvatljivog ponašanja kod djece mlađe školske dobi, koji su obuhvaćeni u ovom diplomskom istraživanju, jesu nedolično verbalno izražavanje, agresivnost, odnos prema autoritetima (učiteljima i roditeljima) i nemarnost prema obvezama (u školi i obitelji).

Opić (2000) u svom istraživanju navodi različite oblike neprihvatljivog ponašanja za koje su učitelji prosudili kako isti prevladavaju u osnovnoj školi. Iz već spomenutog istraživanja, slijed učestalosti pojedinih oblika neprihvatljivog ponašanja jest sljedeći: fizička agresivnost, nezainteresiranost - dosada, verbalna agresivnost, bježanje s nastave, nametljivost, prkos, laganje, nediscipliniranost, povučенost, rastresenost, nemarnost - lijenost, hiperaktivnost, potištenost, plašljivost, odbojnost, krađa, pušenje, skitnja, varanje, alkohol te na kraju povodljivost. Sudionici tog istraživanja bili su učenici osnovne škole od prvog do osmog razreda, njih 120 od kojih je čak 26 učenika (21.6 %) pohađalo sedmi razred i 24 učenika (20 %) osmi razred što se i očitovalo u postojanju i učestalosti pojedinih oblika neprihvatljivih ponašanja.

Na temelju već dobivenih podataka proučenog istraživanja i uzrasta sudionika ovog istraživanja, izuzeti su pojedini oblici neprihvatljivih ponašanja kao što su bježanje s nastave, krađa, pušenje, skitnja, varanje, alkohol te povodljivost. Naime, radi se o mlađoj školskoj dobi, točnije četvrtim razredima osnovne škole, stoga su ostali oblici neprihvatljivog ponašanja, provedeni u ovom istraživanju, proučavani tako da su određeni oblici, koji su usko vezani ili imaju nizak postotak učestalosti, spojeni s drugim oblicima i gledani kao jedno.

2.1.1. Nedolično verbalno izražavanje

Djeca i prije svog polaska u školu počinju oponašati nepristojne izraze koje čuju od svojih roditelja ili vršnjaka. U toj se dobi zapravo radi o dopustivom poigravanju s riječima, ali ne i ako je rječnik djeteta vrlo detaljan ili takve riječi dijete nije moglo čuti kod kuće ili od svojih vršnjaka (Berry Brazelton, Sparrow, 2013).

Preko oponašanja određenih riječi i izraza djeca točno otkrivaju koju i kakvu reakciju će izazvati kod svojih roditelja, bilo da se radi o reakciji odbijanja ili reakciji prihvatanja. Prenaglašena reakcija na nedolično verbalno izražavanje djeteta može dijete dodatno ohrabriti i zainteresirati za daljnju uporabu takvih riječi. S druge strane, reakcija u kojoj roditelji ostaju pretjerano ravnodušni i smireni nije poželjna jer može kod djeteta pobuditi osjećaj prihvatanja takvih riječi. Najvažnije je da djeca shvate kako nedolično verbalno izražavanje ljudima smeta jer njime mogu uvrijediti druge osobe, da takvo izražavanje ljudi ne vole slušati i da nije opće

prihvaćeno u društvu. Djeca mlađe školske dobi ponekad upotrebljavaju takav rječnik jer u sebi gaje osjećaj nesigurnosti pa im nedolično verbalno izražavanje dobro dođe da privuku pažnju na sebe ili da se prikažu kao jači i moćniji nego što zbilja jesu (Berry Brazelton, Sparrow, 2013).

Osjet neprijateljstva i suparništva kod svih ljudi javlja se već od dječjih dana, a s odrastanjem djeca saznaju i različite načine za iskazivanje istog. Najčešći način u mlađoj školskoj dobi je fizička agresivnost, o kojoj će biti riječ malo poslije, no ona je u pojedinim slučajevima nemoguća, a i s vremenom je postala društveno neprihvatljiva pa se stoga u velikoj mjeri pribjegava nedoličnom verbalnom izražavanju. Druga osoba najčešće služi za ismijavanje ili umanjivanje ugleda, dok se prva osjeća pobjednički, uživa i veseli, a naročito ako postoji i treća osoba koja sve to promatra te stoji uz prvu osobu. Nedolično verbalno izražavanje u mlađoj školskoj dobi služi kao paravan preko kojega se na „ljepši i kulturniji“ način svlada druga osoba (Mikić, Pehar, Mikić, 1999).

Premda je fizička agresivnost s vremenom postala društveno neprihvatljiva, nije nestala te joj nedolično verbalno izražavanje kod djece mlađe školske dobi često i prethodi. U toj dobi, nedolično verbalno izražavanje je temeljni dio prije i tijekom same fizičke agresivnosti gdje učenici prvo isprovociraju određenu situaciju raznim prostim riječima i uvredama, a zatim tijekom samog fizičkog agresivnog čina poprate sve to s drugim nedoličnim verbalnim izrazima poput većeg ponižavanja ili vrijeđanja. No, postoje i drugi slučajevi gdje nedolično verbalno izražavanje nije povezano s fizičkom agresivnošću, a misli se na one učenike koji nisu fizički agresivni, no itekako su oštri po pitanju komunikacije s roditeljima, učiteljima i vršnjacima. Takvi učenici su najčešće fizički slabiji učenici koji preko svog individualnog načina komuniciranja nastoje pokazati vlastitu moć, dominaciju ili jasno odrediti svoj status unutar društva (Opić, 2006).

Nedolično verbalno izražavanje izaziva dugotrajnija oštećenja od fizičke agresivnosti koja je, naravno, također vrlo štetna. Kod djece mlađe školske dobi dosta je zahtjevnije primijetiti kada se nedolično verbalno izražavanje pretvori u ozbiljnu verbalnu agresivnost što ponekad ostaje i trajno nezapaženo s roditeljske i/ili učiteljeve strane, dok dječje ponašanje biva neshvaćeno u očima odraslih. Kod djeteta pogođenog ozbiljnom verbalnom agresivnošću, javljaju se ozbiljniji oblici neprihvatljivog ponašanja, poput bježanja s nastave, skitnje ili povodljivosti, što je karakteristično za stariju školsku dob i adolescente (Zrilić, 2011).

Postoje primjeri kada se dijete nedolično verbalno izražava, a stavljanje takvog izražavanja pod kontrolu za njih je nemoguć zadatak. Takav primjer daju nam djeca s Touretteovim sindromom, prilično rijetkim poremećajem živčanog sustava, čije su glavno obilježje tikovi koji se mogu iskazivati i preko izgovaranja prostih riječi. Međutim, takva vrsta nedoličnog verbalnog izražavanja se bitno razlikuje jer se ono javlja niotkuda, skoro je u potpunosti besmisleno po pitanju konteksta nekih okolnih događaja i obično bude upotpunjeno tikovima poput grimasa ili pokreta ruku i/ili nogu (Berry Brazelton, Sparrow, 2013).

2.1.2. Agresivnost

Agresivno ponašanje započinje u najranijim godinama djetinjstva, no iskazuje se kod različitih dobnih skupina dosta različito (Petermann, Petermann, 1996). Adler (1978, prema Mikić, Pehar, Mikić, 1999) definira agresivnost kao oblik neprihvatljivog ponašanja u kojem jedna osoba želi iskazati vlastitu moć i dovesti je na višu razinu, a istovremeno umanjiti moć druge osobe. Također, javlja se i kao odgovor, odnosno reakcija na stvarnu ili nestvarnu opasnost umanjenja vlastite moći i snage. Manifestira se kroz različite oblike poput griženja, udaranja nogama i rukama do ismijavanja, vrijeđanja, ponižavanja i nepristojnih izraza (Mikić, Pehar, Mikić, 1999).

Agresivnost se može svrstati i u određene vrste pa tako postoji:

- otvorena ili prikrivena i „podmukla“ agresivnost,
- tjelesna ili verbalna agresivnost,
- agresivnost upućena učenicima, učiteljima ili roditeljima i imovini drugih,
- aktivna agresivnost u kojoj se isti uključuju ili opravdavaju stavove jedne strane.

Postoji i još jedna vrsta agresivnosti koja u sebi nosi različitu motivaciju, a riječ je o agresivnosti vođenoj strahom. Takvi učenici se olako pokraj svakoga osjećaju povrijeđeno i ugroženo te se jednostavno moraju braniti jer imaju osjećaj da agresivnim ponašanjem ublažuju i umanjuju svoj strah (Petermann, Petermann, 1996).

Zrilić (2011) navodi kako postoje dvije vrste agresivnosti:

- Direktna (aktivna): verbalna, tjelesna, a zna se pojaviti i mučenje životinja.
- Indirektna (prikrivena): podmuklost, lažna optuživanja, ogovaranja, pisanja anonimnih poruka.

Previšić (1999, prema Livazović, Vranješ, 2012) naglašava kako u osnovi agresivnog ponašanja mogu stajati i naučeni obrasci ponašanja zasnovani na oponašanju uzora (idola), vršnjaka i masovnih medija gdje agresivno ponašanje sazrijeva u sve prihvaćeniji oblik ponašanja. „Manifestiranje agresivnosti kod djece može se promatrati kroz prizmu latentne tendencije za agresivnošću kao odgovorom na provocirajuću situaciju i manifestne agresije koja nastaje kroz rezultat latentne agresivnosti“ (Opić, 2003: 233).

Razloga koji se mogu pronaći u temeljima agresivnosti ima mnoštvo, a neki od njih su: srdžba, ljubomora, osjećaj manje vrijednosti ili prevelike zapostavljenosti, autoritaran tip roditeljstva, zlostavljanje, itd. Također, naglašava se i da je u današnje vrijeme agresivnost u velikoj mjeri dospjela unutar školskog sustava. Kod djece mlađe školske dobi, agresivnost se najčešće očituje u školi, na putu od kuće do škole ili od škole do kuće. Agresivnost, kao oblik neprihvatljivog ponašanja, ogroman je problem školskih sustava u cijelom svijetu te mnogi pokušaji pedagoškog djelovanja, tj. prevencije ne donose sasvim željene ishode (Zrilić, 2011).

Katz i McClellan (2005, prema Macanović, 2017) ukazuju na dvije teorije o dječjem izražavanju agresivnosti, teoriju manjka i teoriju viška. Teorija manjka govori o djeci kojoj nešto nedostaje, npr. neka društvena sposobnost pa će se djeca, koja ne znaju iskazati svoje potrebe, poslužiti agresivnim ponašanjem kako bi došli do cilja. Druga pak teorija, teorija viška, kaže kako je izvor dječje agresivnosti jednostavno nemogućnost nošenja s visokim razinama bijesa te je takvu djecu potrebno naučiti kako se nositi s agresivnim nagonima.

Djeca će se ponašati prema drugoj djeci upravo onako kako se i roditelji i okolina ponašaju prema njima pa kažemo i da se agresivnost uči. Količina agresivnosti koju djeca vide u svojoj okolini utječe na količinu njihove agresivnosti koja dovodi do složenijeg suzbijanja takvog ponašanja (Rumpf, 2006). Razloga za agresivno ponašanje ima mnogo i najviše se povezuju s odgojnim ponašanjima roditelja. Najčešće se agresivnost prenosi preko dvaju tipova učenja, a to su: učenje potkrepljenjem i učenje po modelu. Agresivnost se, kako se već navelo, pojavljuje od najranijeg djetinjstva te je roditeljima moguće prvi put primijetiti takvu vrstu ponašanja negdje

oko druge godine jer su u toj dobi djeca mnogo fizički pokretljivija te koriste više snage (Petermann, Petermann, 1996). Razvojno utemeljena istraživanja skrenula su pažnju na povezanost između agresivnog ponašanja u mlađoj školskoj dobi i onoga u starijoj školskoj dobi te adolescenciji (Farrington, 2002, prema Žižak, 2009).

Kada povezujemo agresivnost s dječacima i djevojčicama, kažemo kako se ipak dječaci radije potuku, dok djevojčice dosta rjeđe te one imaju svoje karakteristične načine za iskazivanjem agresivnosti. Najčešće ti načini uključuju žestoke svađe koje su popraćene nedoličnim verbalnim izražavanjem, grebanjem ili trganjem odjeće. Naime, razlog je u tome što se djevojčice, za razliku od dječaka, boje da će im biti uskraćena ljubav ako iskažu svoju agresivnost. Roditelji kod kuće ne vide da su djevojčice u manjoj mjeri agresivne nego dječaci. U mlađoj školskoj dobi, djeca se kod kuće agresivno ponašaju jedno prema drugom, sestre se agresivno ponašaju prema svojoj braći, kao i obrnuto. Bitne razlike dolaze tek u kasnijim godinama kada se usvajaju određeni obrasci ponašanja i kod djevojčica i kod dječaka (Rumpf, 2006).

Zrilić (2011) posebno ističe kako sudionici u nasilničkom krugu nisu samo napadač (kao začetnik agresivnog ponašanja) i žrtva (kao ugrožena jedinka ili skupina), već postoji i treća strana, a to su djeca promatrači. Promatrači, kao treća strana, nesvjesno su i sami uključeni u čin agresivnosti tako što pomažu ili ohrabruju osobu koja je počela s agresivnim ponašanjem. Ponekad se promatrači pridružuju začetnicima agresivnog ponašanja samo iz razloga kako bi sebe zaštitili jer su dosta nesigurni i prestrašeni pa imaju određenu dozu straha da ne bi i oni, u budućnosti, postali žrtvom agresivnog ponašanja.

Povećanje učestalosti agresivnosti i nedoličnog verbalnog izražavanja, kao oblika neprihvatljivog ponašanja, uvelike vezujemo i uz posebnosti sadržaja i količinu vremena koju djeca mlađe školske dobi izdvajaju za medije, poglavito televiziju i računalo. Mnogo istraživača tvrdi kako je utjecaj računala i videoigara na agresivnost i nedolično verbalno izražavanje veći od izloženosti istog ponašanja na televiziji. Stoga, djeca u toj dobi nisu samo u pasivnoj ulozi, već i u aktivnoj jer sudjeluju i osmišljavaju takve oblike neprihvatljivog ponašanja (Gentile, Anderson, 2003, prema Sokač, 2014).

2.1.3. Odnos prema autoritetima

Prostor i dimenzije, odnosno općenito područje ljudskog ponašanja proučavane su i proučavaju se već mnogo godina te se zasad svi odgovori na pitanja, koja se vezuju uz spomenutu problematiku, svrstavaju pod nedovoljno proučena i objašnjena. Dječja izloženost mnogobrojnim sustavima s odrastanjem postaje sve veća, a etiologija neprihvatljivih ponašanja postaje sve složenija. Bitne karakteristike za djecu mlađe školske dobi uključuju akademski i socijalni razvoj, odnos unutar članova obitelji, odnos s vršnjacima te sposobnost, moć i vještinu za odabir odgovarajućeg i prikladnog ponašanja u drukčijim okruženjima. Obitelj, po pitanju dječjeg razvoja, čvrsto drži prvo mjesto, no škola, u mlađoj školskoj dobi, često se postavlja odmah uz bok obitelji kao glavno socijalizacijsko okruženje (Bašić, Kranželić-Tavra, 2004).

2.1.3.1. Odnos prema učitelju

Osnovna škola je mjesto na koje dođu gotovo sigurno sva djeca i u njoj se stjecanje kvalitetne komunikacije provodi organizirano. Djeca mlađe školske dobi u osnovnu školu dolaze bez potpuno jasne slike o sebi koju će tek u narednim godinama preispitivati i mijenjati. Učenje socijalnih vještina kreće od prvog razreda osnovne škole te se ono neprestano preispituje (Filipović, 2009).

Ugodno razredno ozračje i kvalitetno usvajanje nastavnih ciljeva je zadaća svakog učitelja, a prisutnost oblika neprihvatljivog ponašanja pojedinih učenika može predstavljati problem u realizaciji te zadaće. Određeni tipovi ponašanja narušavaju nastavni proces, a način na koji učitelji i vršnjaci postupaju prema tim učenicima se odražava i utječe na njihovo daljnje ponašanje (Keresteš, 2005). Učenici mlađe školske dobi koji iskazuju neke oblike neprihvatljivog ponašanja za škole i učitelje su velik i zahtjevan zadatak. Najčešće takvi učenici iskazuju drskost, prkos i neposlušnost prema svojim učiteljima te uvelike otežavaju učitelju održavanje odgojno-obrazovnog procesa (Fitzpatrick, Knowlton, 2009, prema Bouillet, 2013).

Također, mogu se javiti problemi povezani s prilagodbom na školu koji u sebi mogu kriti razne izvore poput negativnog stava prema školi i obrazovanju, odbijanju suočavanja sa školskim zahtjevima i sl. Takvi učenici prema svojim učiteljima iskazuju ponašanja poput agresivnosti, anksioznosti, strašljivosti, odbijaju suradnju i nezainteresirani su za učenje. Kakav god i koji god razlog bio u temelju ovog problema i ovakvog ponašanja, njime se djeca zaustavljaju u učenju i osobnom razvoju i napredovanju te se uništavaju prilike obrazovanja učenika (Cowen i sur., 1996, prema Bašić, Kranželić-Tavra, 2004).

Prkos učenika mlađe školske dobi možemo gledati kao prvu etapu agresivnog ponašanja. Takvo dijete odbija izvršavati sve školske obveze, koristi se nedoličnim verbalnim izrazima, fizički je agresivno, ističe svoje nezadovoljstvo i ogorčenost prema školi, učitelju, vršnjacima i sl., voli se svađati s učiteljem i vršnjacima, bezobzirno je, ne prihvaća razgovor itd. (Opić, 2006). Učenici koji se prema svojim učiteljima ponašaju agresivno rijetko kad imaju potporu od učitelja što se može povezati sa slabijim akademskim uspjehom te slabijim socijalnim vršnjačkim vezama (Campbell i sur., 1993, prema Peters, McMahon, 1996, prema Bašić, Kranželić-Tavra, 2004).

Velik broj istraživača prikazuje i opisuje poveznicu između niskog samopoštovanja i školskog neuspjeha. Osobito naglašavaju negativne posljedice koje proizlaze iz toga, a imaju posljedicu na školsko ponašanje i ponašanje prema svojim učiteljima. Ponašanje koje proizlazi iz veze niskog samopoštovanja i školskog neuspjeha proizlazi, u najvećoj mjeri, preko agresivnosti tako da učenici izjavljuju mržnju ka školi, učiteljima i predmetima te se učenici također i povlače u sebe, tzv. bijeg u sanjarenje (Connel, Illardi, prema Vasta, Haith, Miller, 1998, Brdar, Rijavec, 1998, Bilić, 2001, prema Zubak, 2003, prema Bašić, Kranželić-Tavra, 2004).

Učitelji su ponekad svjedoci i nametljivog ponašanja koje također spada pod oblik neprihvatljivog ponašanja što im otežava izvođenje same nastave. Naime, učenici su u toj dobi dosta nametljivi zato što žele biti primijećeni i značajni te takav oblik neprihvatljivog ponašanja manifestiraju čestim upadicama, neprikladnim komentarima, zapitkivanjima te dobacivanjima. U malom postotku upadice su povezane s nastavom i njenim sadržajem, već su često u vezi s djetetovim oprečnim razmišljanjima i mišljenjima o određenoj temi (Opić, 2006). Prema opisima autorica Bašić, Koller-Trbović i Žižak (1993, prema Opić, 2006), nametljivost se povezuje s djecom niže razine samopouzdanja i opće prihvaćenosti te takva djeca ne posjeduju znanje ponašanja na racionalan način.

Kvalitetno provedena disciplina značajno doprinosi nastavi, drugim riječima riječ je o razumijevanju načina po kojem učenici uče, izgradnji vještina te poboljšanju samodiscipline potrebne da bi bili uspješni. U poslu svakog učitelja postoji i određena razina stresa i frustracije zbog neiskustva i neznanja kako doprijeti do određene djece, a ponekad, u prvim danima učiteljskog posla, čak se javlja i nespremnost suočavanja s izazovom. Brojna istraživanja pokazala su da se značajan broj disciplinskih problema u učionici može pripisati lošem odnosu između učitelja i učenika. Učenici moraju imati jasan uvid u ono što učitelj od njih očekuje po pitanju discipline u učionici. Na učitelju je da postavi jasna pravila za ponašanje, ali i jasno da do znanja što će se dogoditi ako se ta pravila krše (Raguž, 2016).

2.1.3.2.Odnos prema roditeljima

Obitelj je sredina gdje djeca dobivaju prvi uvid u međuljudske odnose, odnose među članovima obitelji, među spolovima i partnerskim odnosima. Također, obitelj je i sredina u kojoj djeca dobivaju prvu sliku o sebi, procjenjuju odnos drugih prema njima samima i u vezi s tim temelje svoju vrijednost i razinu samopouzdanja i samopoštovanja. Djeca koja nisu imala model obitelji u kojoj bi naučili ujednačeno zadovoljavati svoje psihološke potrebe i poštovati tuđe, moraju se tijekom života puno više truditi i potrošiti vremena da to nauče (Filipović, 2009).

Odnos prema roditeljima također može biti povrijeđen oblicima neprihvatljivih ponašanja kao što su tvrdoglavost, zanemarivanje zapovijedi, neposlušnost, nezainteresiranost za dogovore, nijekanje krivice i sl. Takva ponašanja povezana su s drskim ponašanjem, neuvažavanjem autoriteta, ali i omalovažavanjem i vrijeđanjem. Ti oblici ponašanja dovode dijete u česte sukobe i nesuglasice s roditeljima (Koller-Trbović, 2005). Okruženje unutar obitelji ključni je kontekst u kojem djeca oblikuju predodžbe o interpersonalnim odnosima i kreiraju obrasce socijalnih interakcija. Odgoj može biti temelj učinkovite zaštite djeteta od eventualnog pojavljivanja neprihvatljivog ponašanja u toj dobi (Raboteg-Šarić, Brajša-Žganec, 2001).

Znakovit empirijski obol spoznajama o utjecaju odgojnih postupaka u nastanku neprihvatljivih ponašanja osiguralo je višegodišnje istraživanje Geralda Pattersona i sur. (1982; 1992, prema Ajduković, Delale, 2001). Oni u svom radu iznose neposredno promatranje ponašanja

i djelovanja roditelja i djece unutar obitelji. Njihovo promatranje bilo je izuzetno precizno, temeljito i strogo strukturirano te su pomoću njega ustanovili vjerojatnost da određena neprihvatljiva ponašanja djeteta (guranje, razbijanje, itd.) vode ka određenom ponašanju roditelja (prigovaranje, ljutnja, udarac, itd.).

Djeca od svog rođenja imaju određenu količinu prkosa u sebi koja u znatnoj mjeri ovisi o ponašanju, ponajprije djetetovih roditelja, te preko takvog načina ponašanja djeca iskazuju svoju težnju k samostalnosti. Kod djece mlađe školske dobi, svako dijete mora istražiti svoje mogućnosti utjecaja gdje oni jednostavno žele provesti svoje „ja“. (Rumpf, 2006). Djeca mlađe školske dobi koje određuje visoka razina prkosa prema svojim roditeljima i drugim odraslim ljudima žele se prikazati pred svojim vršnjacima kao smiješni i zabavni te žele osvajati prepirke u kojima, naravno, imaju zadnju riječ. Djeca u toj dobi vole izazivati svoje roditelje jer na njih roditeljska pobješnjelost djeluje dostojanstveno. Također, tu djecu opisuju i namjerna destruktivnost, neslaganje i laganje samo da privuku pažnju drugih (O'Regan, 2008).

Jedno od najčešćih oblika neprihvatljivog ponašanja kod djece mlađe školske dobi je neposlušnost. Svi roditelji razvijaju sliku i predodžbu o tome kakvo bi njihovo dijete trebalo biti, kako bi se trebalo ponašati i kako bi trebalo razmišljati, no onda kada se dogodi da dijete nije takvo, roditelji pokušavaju otkloniti ono što im se ne čini kao najispravnije i najpravilnije. Neposlušnost u tim godinama određujemo kao način napada protiv autoriteta. Djeca se suprotstavljaju na razne načine, poput otvorenog i glasnog neprihvatanja i odbijanja onoga što roditelji kažu i zahtijevaju, tvrdoglavošću tako da neprestano radi ono što ne smije i pasivnošću tako da izbjegava zahtjeve roditelja (Macanović, 2017).

Mnoga strana i domaća istraživanja utvrdila su kako u zajedničkom i sadržajno kvalitetno provedenom vremenu obitelji, djeca razvijaju zaštitne potencijale za suočavanje s oblicima neprihvatljivih ponašanja. Pomoću tako provedenog vremena, djeca razvijaju odnos povjerenja, otvorenosti, iskrenosti i međusobnog podržavanja (Berc, 2009).

Odgojni stil roditelja ima značajnu ulogu u procesu ostvarivanja djetetovih socijalnih vještina. Djeca autoritativnog tipa roditelja posjeduju razvijene socijalne vještine, imaju pozitivniju sliku o sebi te bolje vladaju osjećajima od djece autoritarnog tipa roditelja koji se u većoj mjeri služe dominacijom i kontrolom zanemarujući izražavanje i pokazivanje ljubavi i

topline. S druge strane, popustljivi i ravnodušni tipovi roditelja ne osiguravaju svojoj djeci ostvarivanje socijalno prihvatljivih normi, standarda i pravila ponašanja te se takva djeca u načelu koriste oblicima neprihvatljivih ponašanja (Valjan-Vukić, 2009).

Djeca, kao i njihovi roditelji, uče prepoznavati i prilagođavati osjećaje prema svom uzoru. Dijete koje naljuti svoga roditelja mora biti spremno i na posljedice koje takvo ponašanje nosi. Istovremeno, roditelji su ti koji mogu djetetu dati i biti važan primjer: pravedna posljedica može biti dodijeljena unatoč ljućnji i bez nepromišljene reakcije (Berry Brazelton, Sparrow, 2003).

2.1.4. Nemarnost prema obvezama

Nemarnost prema obvezama kao oblik neprihvatljivog ponašanja djece mlađe školske dobi definira se kao neodgovoran odnos prema radnim zadaćama i pasivno ponašanje u pratnji uspješnih izgovora. Karakteristike takvog djeteta su sporost, nespretnost i površnost u bilo kojim aktivnostima koje mora izvršiti, osim u onima koje izazivaju ugodu, tada se pojavljuju živahnost i aktivnost (Bouillet, 2019). Pojavljuje se već u predškolsko doba, dok najčešći razlog za nemarnost vidimo u razmaženosti i nesamostalnosti djeteta, kroničnoj boležljivosti, autoritarnom tipu odgoja, emotivnoj zapuštenosti i sl. (Zrilić, 2011). Kako bismo zaustavili i suzbili nemarnost, kao oblik neprihvatljivog ponašanja, kod djece mlađe školske dobi potrebno je obraćati pozornost i pažnju na podržavanje svakodnevnih obveza u školi i obitelji (Ljubetić, 2001).

2.1.4.1. Nemarnost prema obvezama u školi

Djeca mlađe školske dobi, koja se prema svojim obvezama u školi odnose nemarno, učiteljima stvaraju velike probleme zbog odbijanja zahtjeva i zadaća. Uz to, takva djeca, izazivaju sukobe s učiteljima te odbijaju reakcije ili pak rade ono što se od njih traži uz žustro negodovanje (Bouillet, Uzelac, 2007). Takvi učenici svojom neprisutnošću, neaktivnošću, ogorčenošću, tugom, skrivenim gnjevom ili nezadovoljstvom ugrožavaju vlastiti zdravi psihofizički razvoj prepoznatljiv za svoju dob. Najčešće se takvi učenici na prvi mah ne doimaju kao značajan

problem, no oni su ponekad i opasniji i ozbiljniji problem od učenika koje opisuju aktivni oblici neprihvatljivih ponašanja (Opić, 2006).

Najčešći uzrok nemarnosti prema obvezama u školi bio bi nesamostalnost i osjećaj bespomoćnosti. Određuje se kao osjećaj nemoći u pojedinoj situaciji ili kao praznovjerje da će se pojedina situacija okončati nepovoljnim ishodom bez obzira na osobno ponašanje. Takva djeca pretpostavljaju neuspjeh u školi te ne djeluju odmah kako bi ga spriječili. Neuspjeh se tada krene uvelike odražavati na učenje i postignuća te se takvo stanje djeteta proširuje i na njegove ostale grane života (Jensen, 2000, prema Bouillet, Uzelac, 2007).

Kod djece te dobi javlja se manjak želje i volje za obavljanjem školskih i domaćih zadaća, grupnih radova, pisanjem sastavaka i rješavanja zadataka na ploči. Izražavaju žustro odbijanje za sudjelovanje u bilo kakvim aktivnostima i priredbama, nemogućnost učenja baš svega što se od njih zahtijeva, slabo jačaju i grade svoje vještine i sposobnosti te vrlo lako posustaju i gube samopouzdanje. Također, dosta su nestrpljivi, razdražljivi te mrzovoljni, sve predmete uče pod prisilom te izdvajaju pretjeran trud za shvaćanje zadataka ili učiteljevih napomena (Bouillet, Uzelac, 2007).

2.1.4.2. Nemarnost prema obvezama u obitelji

Djeca koja u toj dobi iskazuju nemarnost u pogledu obavljanja obiteljskih, najčešće kućanskih, obveza pretežno su opisana kao troma, lijena, nisu samoinicijativna, u svim aktivnostima priželjkuju određeno ohrabrenje ili pomoć roditelja ili drugih starijih ukućana, a što se tiče samog izvršavanja obveza, ono uvijek bude popraćeno površnošću, neurednošću i sve rade preko volje (Košiček, Košiček, 1967, prema Bouillet, Uzelac, 2007).

Velika količina maženja i popustljivog tipa roditeljstva dovodi do razmaženosti što uvelike doprinosi razvoju nemarnosti. Nemarna djeca unutar obiteljskih obveza otkrivaju vlastito bespomoćno ponašanje u trenutku kada su pred njih postavljeni određeni zahtjevi pri kojima se često javlja i zapažena količina otpora. Djeca mlađe školske dobi odbijaju svaku vrstu zahtjeva svojih roditelja, odabiru ponašanja koja su oprečna svim roditeljskim zahtjevima, izazivaju svađe

s roditeljima, odbijaju savjete i pokušaje normalnog razgovora te na kraju, nekada, učine ono što se od njih zahtijeva, no uz veliku količinu neverbalnog otpora (Bouillet, Uzelac, 2007).

Obveze u obitelji djeca u toj dobi često obavljaju jako sporo i nespretno. Izgledaju dosta nepokretno te površno ako je u pitanju umivanje, češljanje, odijevanje, pospremanje igračaka, odlasci u trgovinu i sl. U jednom trenutku, takvo dijete može se obratiti i postati jako razigrano i živahno ako obavlja određenu aktivnost, najčešće igru, koja kod njega pobuđuje osjećaje poput sreće, zadovoljstva, ugone, topline i opuštenosti. To je razlog zbog kojeg se pod nemarnost ne uključuje totalna neaktivnost i pasivnost, već isključivo izbjegavanje rada te zapostavljanje rada u svrhu igre (Bouillet, Uzelac, 2007).

3. PREVENCIJA NEPRIHVATLJIVIH PONAŠANJA

Sam pojam „prevencija“ definiramo kao čin, postupak ili ukupnost radnji koje poduzimamo da nešto zaustavimo, tj. možemo reći i da je to radnja koja će proizvesti kao posljedicu zaštitu od čega (Anić i sur., 2002).

Ponašanja djece su zapravo način kojim nam djeca govore kako se osjećaju i kako razmišljaju. Kada shvaćamo razloge neprihvatljivog ponašanja djece, lakše je otkriti način koji može promijeniti takvo ponašanje. Prevencija neprihvatljivog ponašanja uključuje djelotvornu primjenu preventivne intervencije (Bašić, 2009). U mlađoj školskoj dobi, zanimanje oko prevencije neprihvatljivog ponašanja uključuje razvojni pristup koji posvećuje jednaku pažnju „urastanju“ i „prerastanju“ neprihvatljivog ponašanja (Jukić Lušić, 2006). Jedna od temeljnih zadaća preventivnih programa zahtijeva da taj isti program ne bude usmjeren i usredotočen isključivo na problem, već ponajviše na rast i razvoj djeteta (Janković, 2003).

Obitelj, škola i lokalna zajednica imaju ključnu ulogu u prevenciji kada su u pitanju neprihvatljiva ponašanja kod djece mlađe školske dobi (Janković, 2003). Škola, obitelj i lokalna zajednica moraju razvijati partnerstvo za dobrobit djece, obitelji i cijele zajednice, točnije svakog pojedinca koji u njoj živi i djeluje (Maleš, 2003).

3.1. Obitelj kao čimbenik prevencije

Obitelj je, kao djeci najbliža životna sredina, u najpovoljnijoj poziciji da postigne najprikladniju preventivnu ulogu u njihovim oblicima neprihvatljivog ponašanja (Singer, Mikšaj-Todorović, 1993). Ona je glavni i osnovni zaštitni čimbenik za vrijeme rasta i razvoja svakog čovjeka te ima zadaću suzbiti i otkloniti činitelje rizika koji bi negativno utjecali na dijete (Janković, 2003).

Važna uloga obitelji očituje se u prepoznavanju odgovarajućih i neodgovarajućih, odnosno prihvatljivih i neprihvatljivih ponašanja među vršnjacima svoje djece. Također, ona ima i dosta značajnu ulogu u procesu ulaženja novih pojedinaca u vršnjačke grupe te bi trebala razviti kod

svoje djece stvaranje određene barijere koja bi onemogućila ulazak novih pojedinaca za koje se zna da očituju neprihvatljivo ponašanje (Žganec, 1998). Važna zadaća obitelji je i da provode što više vremena sa svojom djecom pomoću određenih zajedničkih aktivnosti. Uz takav način djelovanja izgrađuje se jaka i otvorena veza i komunikacija koja bi trebala zaustaviti pojavu neprihvatljivih ponašanja (Doležal, 2006).

Obiteljska atmosfera, točnije ukupnost međusobnih veza članova unutar obitelji, odražava se na ponašanje djeteta. Brojni psiholozi, pedagozi i psihijatri smatraju da je obiteljska sredina mlađe školske dobi djeteta koju opisuje manjak roditeljske ljubavi i emocionalne topline i pažnje te viša razina nezadovoljstva i strahova glavni razlog zbog kojeg se kod djece pojavljuju razni oblici neprihvatljivih ponašanja (Singer, Mikšaj-Todorović, 1993). Obiteljsko okruženje u kojem se dijete razvija i raste trebalo bi biti emocionalno i socijalno stabilno. Drugim riječima, dijete bi u obitelji trebalo pronaći potporu, poticaje i motivaciju za usvajanje novih znanja, vještina i sposobnosti te vrijednosnih stavova. Dijete koje odrasta u takvim uvjetima i takvom okruženju postat će vrlo samopouzdana osoba i osoba koja je sposobna za život (Previšić, 2003).

Obitelj ima dosta važnu ulogu i zadaću kao mjesto odrastanja i sazrijevanja djeteta koje je popraćeno odgojem. Unutar obitelji dijete raspoznaje i razumije svoju pripadnost nekome, ono uči pravila, norme i standarde ponašanja unutar svojih vršnjačkih skupina te uvježbava i savladava socijalne interakcije (Koščak, 2012).

3.2. Škola kao čimbenik prevencije

Školsko razdoblje je od iznimne važnosti u dječjem životu. Dijete u školi usvaja znanja potrebna za društveni život te postepeno osigurava određene stavove prema pojedinim standardima, zahtjevima i normama vanjskog svijeta. Školska sredina se opisuje kao prvo ozbiljno iskušenje dječje prilagodljivosti i vještini socijalizacije (Singer, Mikšaj-Todorović, 1993).

Od velikog je značaja da cjelokupno školsko osoblje sudjeluje u prevenciji neprihvatljivih ponašanja, a ne samo učitelji i stručni suradnici. Tako se razvija i širi pozitivna školska energija u kojoj se dijete ponaša i osjeća sigurno, uvaženo i koja djeluje motivirajuće za ostvarivanje odličnih školskih uspjeha. Nadalje, nastavni plan i program trebao bi biti usredotočen na važne činjenice, a

ne na razvijanje djece kao „malih enciklopedija znanja“ te primjeren svim učenicima. Učitelji bi trebali biti upućeni u razvojne procese djeteta te bi, uz cjelokupno školsko osoblje, svojim ponašanjem i autoritetom trebali biti primjer prihvatljivog ponašanja i uspjeha (Doležal, 2006).

Učitelji koji nemaju u cijelosti popunjenu satnicu u školi, mogu svoje „slobodno vrijeme“ nadomjestiti radom u izvanškolskim aktivnostima. Škola kao preventivno sredstvo ne bi trebala zatvarati svoja vrata poslije nastave, dok bi učionice, sportske dvorane, igrališta, bazeni i sl. morali postati dostupni za sve tijekom cijele godine (Seckington, 1989, prema Maleš, 2003). Organiziranje raznih programa i aktivnosti za djecu mlađe školske dobi, no i za svu ostalu, nakon obvezne školske nastave ima veliku preventivnu ulogu. Tim se programima i aktivnostima pozitivno utječe na djecu, doprinosi boljem školskom uspjehu i potiče dječji socijalni rast i razvoj te njegovi odnosi s odraslima i vršnjacima. Može se reći kako ne postoji recept za uspješan i izvrstan program, no svakako među najuspješnijima su se istaknuli oni koji su koristili i povezivali školsko znanje, kulturne i rekreacijske aktivnosti. Unutar programa treba postojati velik izbor aktivnosti koje se sastoje od svladavanja osnovnih vještina, poput matematike, čitanja, pisanja i drugih vrsta školskog učenja, a potom i aktivnosti za prevenciju neprihvatljivih ponašanja, savjetovanja odraslih, mogućnosti volontiranja unutar zajednice i sl. (Maleš, 2003).

U borbi s neprihvatljivim ponašanjima svojih učenika, svaka škola bi zasebno trebala sadržavati vlastiti preventivni program smišljen u suradnji cjelokupnog školskog osoblja. Takav program trebao bi sadržavati sve precizno određene ciljeve, zadaće, mjere pomoću kojih se program provodi, nositelje zadaća i termine provedbe zadaća (Singer, Mikšaj-Todorović, 1993).

3.3. Lokalna zajednica kao čimbenik prevencije

Definicija lokalne zajednice uključuje stalan i izravan kontakt osoba koje ju čine i njihov blizak te neformalan odnos. Svaki član lokalne zajednice mora živjeti dulje vrijeme na određenom prostoru. Također, nju obilježava i dosta jaka i čvrsta povezanost između svih njenih važnih elemenata i zbog toga ona i opstaje. Ovisno o strukturi zajednice, stvara se i razvija odgovarajući program koji treba biti izvršen kroz jedinstvenu strukturu te zajednice uz upotrebu njenih jakih strana i prvenstveno vlastitih izvora financiranja (Janković, 2003).

Unutar lokalne zajednice potrebno je poticati i promicati uspostavljanje raznih zajedničkih programa akcija usredotočenih kreiranju uvjeta za djelotvornu provedbu slobodnog vremena djece te poboljšanje kvalitete života. Također, od velike je važnosti organiziranje i održavanje raznih oblika dječjih klubova u kojima bi mogli na pravilan način provoditi svoje slobodno vrijeme, a pri tom bi im pomogli i roditelji-volonteri koji su slobodni u ono vrijeme kada su drugi roditelji zauzeti (Janković, 2003).

Lokalna zajednica trebala bi biti izvorište mogućnosti i pogodnosti za rast i razvoj te u isto vrijeme i pružati zaštitu svim svojim članovima. Iznimno važnu ulogu imaju različiti klubovi, sportski i drugi koji kod djece grade osjećaj pozitivnog identiteta, privrženosti i opće prihvaćenosti (Doležal, 2006). Lokalnu zajednicu, kao prošireni sustav, kroz preventivne programe opisuje njena integrirajuća zadaća. Ona bi trebala na psihološkoj razini svih pripadnika vršnjačkih grupa, preko jedinstveno prihvaćenih normi, standarda i vrijednosti, razvijati i širiti osjećaj pripadništva i aktivnosti prevencije činiti jednostavnije izvedivim (Žganec, 1998).

Svaka lokalna zajednica ima različite situacije kada su u pitanju neprihvatljiva ponašanja pa s tim imaju i različite potrebe i pristupe. Trebala bi se baviti ulaganjima u kvalitetu života, jačanjem roditeljstva, skrbi za djecu od njihovih prvih dana, ulaganjima u razvoj predškolskih i školskih ustanova. Ako lokalna zajednica postupa na ovakav način, neizravno utječe i na obitelj i na školu, a samim time i na pristojan i zdrav emocionalni rast i razvoj djeteta (Đuranović, Opić, 2013).

4. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

4.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog diplomskog je istražiti manifestacije i učestalost pojavnosti neprihvatljivih ponašanja među učenicima mlađe školske dobi te utvrditi razlike u neprihvatljivim ponašanjima djece mlađe školske dobi s obzirom na sociodemografske varijable.

4.2. Problemi istraživanja

Sukladno s postavljenim ciljem određeni su i sljedeći problemi istraživanja:

P1: Utvrditi razlike učenika u postojanju neprihvatljivih ponašanja s obzirom na spol

P2: Utvrditi razlike učenika u postojanju neprihvatljivih ponašanja s obzirom na mjesto gdje žive

P3: Utvrditi razlike učenika u postojanju neprihvatljivih ponašanja s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme

4.3. Hipoteze istraživanja

Na osnovi teorijskih istraživanja i proučavanja te dosadašnjih empirijskih podataka očekivanja koja vezujemo uz određene probleme su:

H1: Dječaci pokazuju višu razinu postojanja neprihvatljivih ponašanja od djevojčica

H2: Učenici koji žive u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije imaju višu razinu postojanja neprihvatljivih ponašanja od učenika koji žive u naselju/selu u Zadarskoj županiji

H3: Učenici koji se bave sportom u slobodno vrijeme imaju nižu razinu postojanja neprihvatljivih ponašanja od učenika koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme

5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

5.1. Sudionici istraživanja

U istraživanju su sudjelovali učenici četvrtih razreda osnovnih škola u Zadarskoj županiji. Osnovne škole koje su bile uključene u istraživanje jesu: OŠ Obrovac zajedno s PŠ Kruševo i PŠ Karin, OŠ Benkovac, OŠ braće Radić Pridraga, OŠ Sukošan zajedno s PŠ Debeljak, OŠ Galovac, OŠ Zemunik, OŠ Stanovi zajedno s PŠ Crno, OŠ Zadarski otoci te OŠ Petra Preradovića – Zadar.

Ukupan broj sudionika istraživanja jest 199, od kojih je iz OŠ Obrovac sedam učenika, PŠ Kruševo osam učenika, PŠ Karin sedam učenika, OŠ Benkovac 30 učenika, OŠ braće Radić Pridraga osam učenika, OŠ Sukošan 24 učenika, PŠ Debeljak pet učenika, OŠ Galovac 12 učenika, OŠ Zemunik 17 učenika, OŠ Stanovi 20 učenika, PŠ Crno tri učenika, OŠ Zadarski otoci 42 učenika te OŠ Petra Preradovića Zadar 16 učenika.

Od 199 sudionika istraživanja, gledajući prema spolu, bilo je 104 djevojčica i 95 dječaka. Također, ako gledamo i prema mjestu gdje žive, gradu Zadru, nekom drugom gradu u Zadarskoj županiji ili naselju/selu u Zadarskoj županiji, bilo je 100 sudionika iz grada Zadra ili nekog drugog grada u Zadarskoj županiji te 99 sudionika iz naselja/sela u Zadarskoj županiji. Treća kategorija po kojoj možemo razvrstati sudionike istraživanja je to bave li se sportom u slobodno vrijeme ili ne, gdje se 160 sudionika izjasnilo kako se bavi sportom u slobodno vrijeme, dok se ostatak izjasnio suprotno.

5.2. Mjerni instrument

Za potrebe ovog istraživanja izrađen je anketni upitnik (Prilog 1 – anketni upitnik) koji se sastoji od četiriju pitanja koja ispituju sociodemografske podatke sudionika istraživanja te od 50 tvrdnji (čestica) koje su ispitivale oblike neprihvatljivih ponašanja djece mlađe školske dobi. Tvrdnje unutar anketnog upitnika podijeljene su tako da je deset tvrdnji zastupalo nedolično

verbalno izražavanje, deset tvrdnji agresivnost, 20 tvrdnji odnos prema autoritetima (deset tvrdnji za odnos prema učitelju i deset tvrdnji za odnos prema roditeljima) te deset tvrdnji za nemarnost prema obvezama (u školi i u obitelji).

Prvi dio anketnog upitnika činila su pitanja o spolu, mjestu gdje sudionici istraživanja žive, bavljenju sportom u slobodno vrijeme te pitanje kojim se ispituje sudionike istraživanja jesu li tjelesno aktivni minimalno 60 minuta u jednom danu. Svi sudionici istraživanja za pitanje spola imali su dvije opcije: M (muški) i Ž (ženski), za mjesta gdje žive tri opcije: grad Zadar, drugi grad u Zadarskoj županiji i naselje/selo u Zadarskoj županiji, bavljenje sportom u slobodno vrijeme dvije opcije: DA i NE te za minimalnu tjelesnu aktivnost od 60 minuta unutar jednog dana dvije opcije: DA i NE.

Drugi dio anketnog upitnika ispunjavao se tako da su svi sudionici istraživanja izražavali svoj stupanj slaganja s pojedinom tvrdnjom pomoću Likertove skale na razini od 1 do 5. Na anketnom upitniku sudionicima istraživanja je na nekoliko mjesta bilo prikazano značenje pojedinog broja Likertove skale.

1 – nikad

2 – rijetko

3 – ponekad

4 – često

5 – uvijek

5.3. Postupak istraživanja

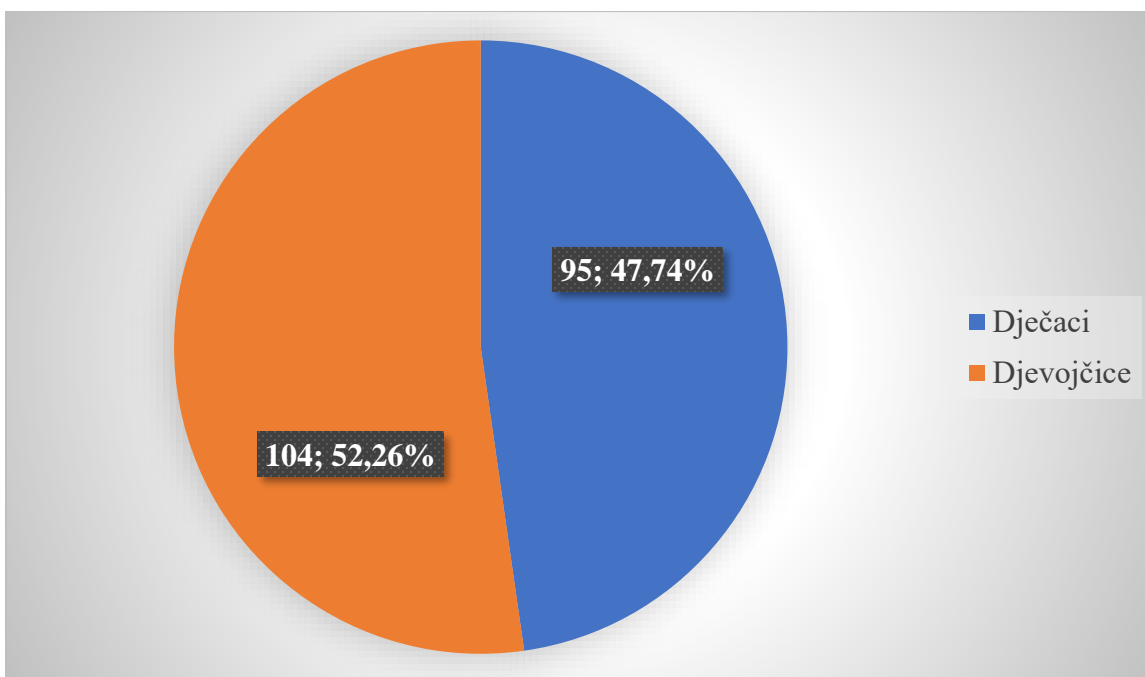
Istraživanje je provedeno u travnju i svibnju 2022. godine. Prije samog provođenja istraživanja svaki ravnatelj zaprimio je molbu za suradnju u provedbi istraživanja u svrhu izrade diplomskog rada (Prilog 2 – molba za ravnatelje). Poslije ravnateljevog odobrenja, zatražena je i suglasnost samih roditelja (Prilog 3 – suglasnost za roditelje) da njihovo dijete sudjeluje u

istraživanju, uz pridržavanje Etičkog kodeksa i uz zaštitu tajnosti podataka. Oni učenici čiji su roditelji odobrili provođenje istraživanja nad njihovom djecom dobili su suglasnost (Prilog 4 – suglasnost za učenike) za provođenje istraživanja nad njima samima.

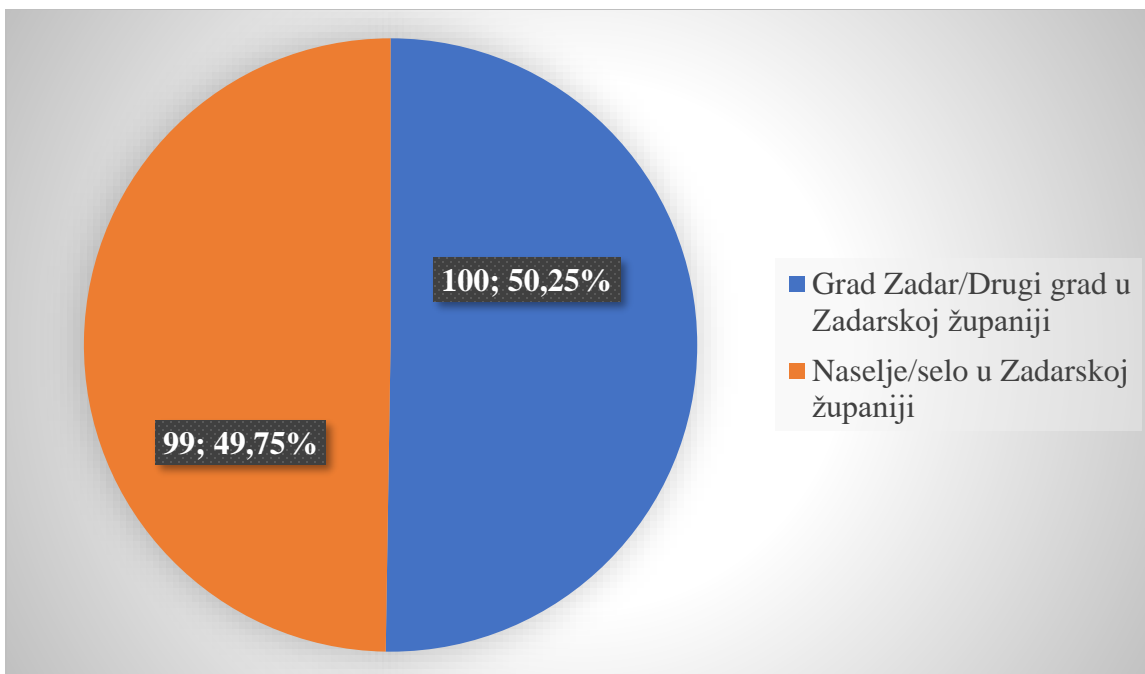
Nakon što su sve tri strane (ravnatelj, roditelji i na kraju učenici) odobrile provođenje istraživanja, uslijedio je dogovor s učiteljicama o samom danu i vremenu provođenja istraživanja kada njima najviše odgovara (na početku ili kraju sata, u sredini sata, tijekom odmora i sl.). Prije samog ispunjavanja anketnog upitnika, svim trima stranama ukratko je objašnjeno koji je cilj istraživanja, što se sve anketnim upitnikom obuhvaća te je više puta naglašavano kako je anketni upitnik u potpunosti anonimn. Za ispunjavanje anketnog upitnika trebalo je približno deset minuta, no sve je ovisilo od učenika do učenika.

6. REZULTATI I RASPRAVA ISTRAŽIVANJA

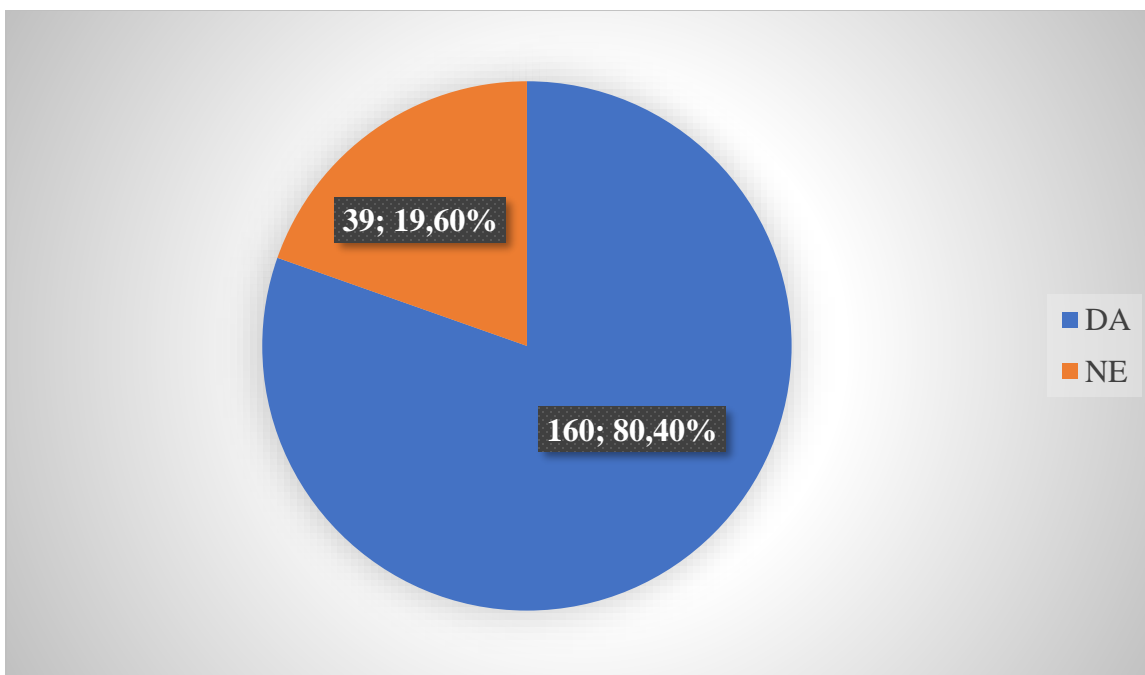
U istraživanju je sudjelovalo 199 učenika četvrtih razreda osnovnih škola u Zadarskoj županiji. Analiza podataka izvršena je za svih 199 anketnih upitnika putem deskriptivne statistike. Prije samih rezultata istraživanja, potrebno je prikazati odnose sudionika istraživanja s obzirom na sociodemografske varijable. Sociodemografske varijable uključivale su podatke o spolu sudionika istraživanja, mjesta gdje sudionik istraživanja živi te bavi li se sudionik istraživanja sportom u slobodno vrijeme ili ne.

Grafikon 1. Odnos sudionika istraživanja s obzirom na spol

Grafikon 2. Odnos sudionika istraživanja s obzirom na mjesto gdje žive

Grafikon 3. Odnos sudionika istraživanja s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme

U prvoj tablici prikazana je deskriptivna statistika za ukupni uzorak sudionika istraživanja čije čestice zastupaju nedolično verbalno izražavanje kao oblik neprihvatljivog ponašanja.

Maksimalni i minimalni rezultat kreće se od 1 do 5, osim kod 2. čestice (*Kada igramo momčadsku igru (npr. nogomet, košarka ili rukomet) na Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi govorim proste riječi.*) gdje je maksimalni rezultat bio 4. Iz tablice možemo zaključiti kako velika većina sudionika istraživanja nikad ili rijetko manifestiraju ovakav oblik neprihvatljivog ponašanja.

	N	AS	Min	Max	SD
1. Kada sam s prijateljima/prijateljicama u slobodno vrijeme na igralištu ili u parku govorim proste riječi.	199	1,55	1,00	5,00	0,81
2. Kada igramo momčadsku igru (npr. nogomet, košarka ili rukomet) na Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi govorim proste riječi.	199	1,26	1,00	4,00	0,57
3. Kada smo na velikom odmoru govorim proste riječi.	199	1,38	1,00	5,00	0,81
4. Kod kuće bratu ili sestri govorim proste riječi (ako nemam brata ili sestru tvrdnja se odnosi na rođake ili rodice).	199	1,60	1,00	5,00	0,93
5. Druge učenike/učenice nazivam pogrdnim imenima (npr. budalo, glupačo, itd.).	199	1,41	1,00	5,00	0,74
6. Kada me netko nazivcira ili mi se ismijava govorim proste riječi.	199	1,74	1,00	5,00	0,97
7. Volim gledati filmove i/ili serije u kojima se koriste proste riječi.	199	1,69	1,00	5,00	1,08
8. Volim slušati pjesme u kojima ima prostih riječi.	199	1,56	1,00	5,00	1,00
9. Kada izražavam svoje osjećaje (npr. sreću, ljutnju, bol, strah, veselje, itd.) govorim proste riječi.	199	1,44	1,00	5,00	0,79
10. Nasmijem se kada čujem da mlađa djeca od mene govore proste riječi (npr. bebe kada tek uče pričati).	199	1,79	1,00	5,00	1,10
SKALA NEDOLIČNOG VERBALNOG IZRAŽAVANJA	199	1,54	1,00	3,70	0,59

Legenda: N – broj sudionika istraživanja, AS – aritmetička sredina, Min – minimalni rezultat, Max – maksimalni rezultat, SD – standardna devijacija

Tablica 1. Deskriptivna statistika za ukupni uzorak – nedolično verbalno izražavanje

Druga tablica prikazuje deskriptivnu statistiku za ukupni uzorak sudionika istraživanja čije čestice zastupaju agresivnost kao oblik neprihvatljivog ponašanja. Maksimalni i minimalni rezultat

se kreće od 1 do 5, osim kod 6. i 9. čestice. Maksimalni rezultat kod 6. čestice (*Ponižavam druge učenike/učenice tako da im se smijem ili rugam kada ostvare slabije uspjehe od mene.*) bio je 4, dok je kod 9. čestice (*Uništavam školsku i drugu imovinu.*) 3. Iz tablice možemo zaključiti kako sudionici istraživanja nikad ili rijetko manifestiraju ovakav oblik neprihvatljivog ponašanja u određenim česticama, no poneke čestice, poput 4. i 8. nam ukazuju kako se ovaj oblik neprihvatljivog ponašanja ipak ponekad pojavljuje.

	N	AS	Min	Max	SD
1. Kada sam s prijateljima/prijateljicama u slobodno vrijeme na igralištu ili u parku potučem se zbog nesuglasica ili neke druge situacije.	199	1,21	1,00	5,00	0,62
2. Kada igramo momčadsku igru (npr. nogomet, košarka ili rukomet) na Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi potučem se zbog nesuglasica ili neke druge situacije.	199	1,19	1,00	5,00	0,58
3. Kada smo na velikom odmoru potučem se zbog nesuglasica ili neke druge situacije.	199	1,15	1,00	5,00	0,44
4. Kod kuće se s bratom ili sestrom potučem zbog nesuglasica ili neke druge situacije (ako nemam brata ili sestru tvrdnja se odnosi na rođake ili rodice).	199	2,07	1,00	5,00	1,24
5. Kada me netko naživcira ili mi se ismijava potučem se s njim/njom.	199	1,59	1,00	5,00	0,88
6. Ponižavam druge učenike/učenice tako da im se smijem ili rugam kada ostvare slabije uspjehe od mene.	199	1,18	1,00	4,00	0,50
7. Probleme rješavam „šakama“.	199	1,36	1,00	5,00	0,78
8. Volim gledati filmove i/ili serije u kojima ima dosta tučnjave.	199	2,42	1,00	5,00	1,41
9. Uništavam školsku i drugu imovinu.	199	1,05	1,00	3,00	0,26
10. Uzimam tuđu imovinu bez pitanja.	199	1,18	1,00	5,00	0,57
SKALA AGRESIVNOSTI	199	1,44	1,00	3,50	0,46

Legenda: N – broj sudionika istraživanja, AS – aritmetička sredina, Min – minimalni rezultat, Max – maksimalni rezultat, SD – standardna devijacija

Tablica 2. Deskriptivna statistika za ukupni uzorak – agresivnost

Sljedeća tablica prikazuje deskriptivnu statistiku za ukupni uzorak sudionika istraživanja čije čestice zastupaju odnos prema učitelju kao oblik neprihvatljivog ponašanja. Maksimalni i minimalni rezultat se kreće od 1 do 5, osim kod 5. čestice (*Namjerno činim sve da smetam učiteljici/učitelju u radu.*) gdje je maksimalni rezultat bio 3. Iz tablice možemo zaključiti kako sudionici istraživanja nikad ili rijetko manifestiraju ovakav oblik neprihvatljivog ponašanja u određenim česticama, no 4. čestica nam ukazuje kako se ovaj oblik neprihvatljivog ponašanja ipak ponekad pojavljuje.

	N	AS	Min	Max	SD
1. Ne slušam učiteljicu/učitelja dok govori nešto važno.	199	1,47	1,00	5,00	0,78
2. Ne zapisujem ono što učiteljica/učitelj kaže.	199	1,82	1,00	5,00	1,18
3. Drsko odgovaram učiteljici/učitelju.	199	1,13	1,00	5,00	0,49
4. Školske zadaće obavljam uz veliko negodovanje.	199	2,44	1,00	5,00	1,28
5. Namjerno činim sve da smetam učiteljici/učitelju u radu.	199	1,06	1,00	3,00	0,30
6. Svađam se s učiteljicom/učiteljem.	199	1,13	1,00	5,00	0,56
7. Upadam u riječ učiteljici/učitelju dok priča.	199	1,36	1,00	5,00	0,66
8. Hodam po razredu bez dopuštenja učiteljice/učitelja.	199	1,47	1,00	5,00	0,74
9. Ne sviđaju mi se razredna pravila i ne poštujem ih.	199	1,24	1,00	5,00	0,60
10. Ponašam se na način koji smeta drugim učenicima/učenicama.	199	1,29	1,00	5,00	0,62
SKALA ODNOSA PREMA UČITELJU	199	1,44	1,00	3,10	0,36

Legenda: N – broj sudionika istraživanja, AS – aritmetička sredina, Min – minimalni rezultat, Max – maksimalni rezultat, SD – standardna devijacija

Tablica 3. Deskriptivna statistika za ukupni uzorak – odnos prema učitelju

Četvrta tablica prikazuje deskriptivnu statistiku za ukupni uzorak sudionika istraživanja čije čestice zastupaju odnos prema roditeljima kao oblik neprihvatljivog ponašanja. Maksimalni i minimalni rezultat u svim česticama se kreće od 1 do 5. Iz tablice možemo zaključiti kako sudionici istraživanja nikad ili rijetko manifestiraju ovakav oblik neprihvatljivog ponašanja u određenim

česticama, no 5. čestica nam ukazuje kako se ovaj oblik neprihvatljivog ponašanja ipak ponekad pojavljuje.

	N	AS	Min	Max	SD
1. Ne slušam roditelje dok mi govore nešto važno.	199	1,52	1,00	5,00	0,98
2. Suprotstavljam se zahtjevima i odbijam zahtjeve i pravila roditelja.	199	1,42	1,00	5,00	0,75
3. Govorim da nisam kriv/kriva ili okrivljujem drugu/druge osobu/osobe za svoje postupke.	199	1,60	1,00	5,00	0,83
4. Drsko odgovaram roditeljima.	199	1,34	1,00	5,00	0,67
5. Ne slažem se s roditeljima u nekim odlukama iako znam da mi s tim žele samo najbolje.	199	2,22	1,00	5,00	1,13
6. Namjerno činim neke stvari da razbjесnim roditelje.	199	1,23	1,00	5,00	0,64
7. Svađam se s roditeljima.	199	1,53	1,00	5,00	0,83
8. Upadam u riječ roditeljima dok pričaju.	199	1,86	1,00	5,00	0,84
9. Nisam spreman/spremna na bilo kakav dogovor s roditeljima.	199	1,69	1,00	5,00	0,95
10. Naljutim se na roditelje kada mi ne žele nešto kupiti.	199	1,58	1,00	5,00	0,87
SKALA ODNOSA PREMA RODITELJIMA	199	1,60	1,00	4,60	0,51

Legenda: N – broj sudionika istraživanja, AS – aritmetička sredina, Min – minimalni rezultat, Max – maksimalni rezultat, SD – standardna devijacija

Tablica 4. Deskriptivna statistika za ukupni uzorak – odnos prema roditeljima

Posljednja, peta, tablica prikazuje deskriptivnu statistiku za ukupni uzorak sudionika istraživanja čije čestice zastupaju nemarnost prema obvezama kao oblik neprihvatljivog ponašanja. Maksimalni i minimalni rezultat u svim česticama se kreće od 1 do 5. Iz tablice možemo zaključiti kako sudionici istraživanja po 6., 8., 9. i 10. čestici, koje su negativno skalirane, nikad ili rijetko manifestiraju ovakav oblik neprihvatljivog ponašanja. S druge strane, preostale čestice na toj skali, u kojima su se sudionici istraživanja izjašnjavali s ponekad, često i/ili uvijek, ukazuju na nižu razinu pojavnosti nemarnosti prema obvezama kao oblika neprihvatljivog ponašanja.

	N	AS	Min	Max	SD
1. Pišem domaće zadaće.	199	4,51	1,00	5,00	0,88
2. Učim sve predmete na vrijeme.	199	3,68	1,00	5,00	1,27
3. Čitam školske lektire.	199	4,44	1,00	5,00	1,08
4. Sam/sama pospremam svoju sobu.	199	4,11	1,00	5,00	1,21
5. Pomažem roditeljima u kućanskim poslovima.	199	4,16	1,00	5,00	0,97
6. Kućanske poslove obavljam samo zato što ih moram obaviti, a ne s ciljem da pomognem roditeljima.	199	1,89	1,00	5,00	1,15
7. Istražujem i više od onoga što mi učiteljica/učitelj kaže.	199	2,73	1,00	5,00	1,14
8. Kasnim na nastavu.	199	1,42	1,00	5,00	0,73
9. Kada mi se roditelji ili učiteljica/učitelj obraća, događa mi se da nisam ni čuo/čula što me pita.	199	2,00	1,00	5,00	0,97
10. Zaboravljam ponijeti školski pribor u školu.	199	1,97	1,00	5,00	0,81
SKALA NEMARNOSTI PREMA OBVEZAMA	199	3,09	1,60	4,00	0,42

Legenda: N – broj sudionika istraživanja, AS – aritmetička sredina, Min – minimalni rezultat, Max – maksimalni rezultat, SD – standardna devijacija

Tablica 5. Deskriptivna statistika za ukupni uzorak – nemarnost prema obvezama

Prvi postavljeni istraživački problem upućivao je na utvrđivanje razlika učenika u postojanju neprihvatljivih ponašanja s obzirom na spol. S obzirom na nivo značajnosti ($p < 0,05$), možemo utvrditi da postoje statistički značajne razlike s obzirom na spol u postojanju neprihvatljivih ponašanja, odnosno da dječaci pokazuju višu razinu postojanja neprihvatljivih ponašanja na svim skalama. Možemo pretpostaviti da razlog prihvaćanja ove hipoteze leži u tome da je na ovu temu već provedeno mnogo istraživanja te je mnogo istraživača utvrdilo da dječaci u većoj mjeri manifestiraju oblike neprihvatljivih ponašanja od djevojčica gdje su najčešće spominjani biološki i socijalni činitelji kao izvor oblika neprihvatljivih ponašanja.

Na skali nedoličnog verbalnog izražavanja, dječaci su u svim česticama, osim u 4., 8. i 10., pokazivali statistički značajne razlike od djevojčica. Iz tablice (Tablica 6. Razlike s obzirom na spol – nedolično verbalno izražavanje) zaključujemo kako dječaci kada su s prijateljima/prijateljicama u slobodno vrijeme na igralištu ili u parku, kada igraju momčadsku igru (npr. nogomet, košarka ili rukomet) na Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi te kada su na velikom

odmoru više govore proste riječi od djevojčica. Također, dječaci u većoj mjeri od djevojčica druge učenike/učenice nazivaju pogrđnim imenima (npr. budalo, glupačo, itd.) i kada dječake netko naživcira ili im se ismijava govore proste riječi češće od djevojčica. Nadalje, istraživanjem je dokazano i da dječaci u većoj mjeri od djevojčica vole gledati filmove i/ili serije u kojima se koriste proste riječi. Dječaci isto tako prilikom izražavanja svojih osjećaja (sreće, ljutnje, boli, straha, veselja, itd.) govore proste riječi češće od djevojčica. Dječaci se od djevojčica ne razlikuju po pitanju upućivanja prostih riječi svojoj braći ili sestrama kod kuće (ako nemaju braću ili sestre, onda se misli na rođake ili rodice). Isto tako, nije dokazana statistički značajna razlika po pitanju toga tko više voli slušati pjesme u kojima se koriste proste riječi niti u slučaju tko se češće nasmije kada čuje mlađu djecu od sebe koja govore proste riječi (npr. bebe kada tek uče pričati).

	N 1	N 2	AS 1	AS 2	t-test	df	p
1. Kada sam s prijateljima/prijateljicama u slobodno vrijeme na igralištu ili u parku govorim proste riječi.	104	95	1,43	1,68	-2,2	197	0,03*
2. Kada igramo momčadsku igru (npr. nogomet, košarka ili rukomet) na Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi govorim proste riječi.	104	95	1,16	1,36	-2,4	197	0,02*
3. Kada smo na velikom odmoru govorim proste riječi.	104	95	1,21	1,57	-3,2	197	0,00*
4. Kod kuće bratu ili sestri govorim proste riječi (ako nemam brata ili sestru tvrdnja se odnosi na rođake ili rodice).	104	95	1,48	1,73	-1,9	197	0,06
5. Druge učenike/učenice nazivam pogrđnim imenima (npr. budalo, glupačo, itd.).	104	95	1,24	1,60	-3,5	197	0,00*
6. Kada me netko naživcira ili mi se ismijava govorim proste riječi.	104	95	1,52	1,99	-3,5	197	0,00*

7. Volim gledati filmove i/ili serije u kojima se koriste proste riječi.	104	95	1,41	2,00	-4,0	197	0,00*
8. Volim slušati pjesme u kojima ima prostih riječi.	104	95	1,43	1,69	-1,9	197	0,06
9. Kada izražavam svoje osjećaje (npr. sreću, ljutnju, bol, strah, veselje, itd.) govorim proste riječi.	104	95	1,25	1,64	-3,6	197	0,00*
10. Nasmijem se kada čujem da mlađa djeca od mene govore proste riječi (npr. bebe kada tek uče pričati).	104	95	1,70	1,89	-1,2	197	0,22
SKALA NEDOLIČNOG VERBALNOG IZRAŽAVANJA	104	95	1,38	1,72	-4,1	197	0,00*

Legenda: N 1 – broj djevojčica, N 2 – broj dječaka, AS 1 – aritmetička sredina djevojčica, AS 2 – aritmetička sredina dječaka, df – stupnjevi slobode, p – nivo značajnosti (<0,05), * – označava statistički značajnu razliku

Tablica 6. Razlike s obzirom na spol – nedolično verbalno izražavanje

Na skali agresivnosti, dječaci su u svim česticama, osim u 4., 6. i 10., pokazivali statistički značajne razlike od djevojčica. Iz tablice (Tablica 7. Razlike s obzirom na spol – agresivnost), zaključujemo kako se dječaci kada su s prijateljima/prijateljicama u slobodno vrijeme na igralištu ili u parku, kada igraju momčadsku igru (npr. nogomet, košarka ili rukomet) na Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi te kada su na velikom odmoru više potuku zbog nesuglasica ili neke druge situacije od djevojčica. Također, dječaci se u većoj mjeri od djevojčica potuku ako ih netko naživcira ili im se ismijava te češće probleme rješavaju „šakama“. Nadalje, istraživanjem je dokazano i da dječaci u većoj mjeri od djevojčica vole gledati filmove i/ili serije u kojima ima dosta tučnjave. Iz rezultata istraživanja možemo još iščitati i da dječaci češće uništavaju školsku i drugu imovinu od djevojčica. Dječaci se od djevojčica ne razlikuju po pitanju tučnjave sa svojom braćom ili sestrama kod kuće (ako nemaju braću ili sestre, onda se misli na rođake ili rodice). Isto tako, nije dokazana statistički značajna razlika da dječaci u većoj mjeri ponižavaju druge učenike/učenice tako da im se smiju ili rugaju kada ostvare slabije uspjehe niti u slučaju da dječaci češće od djevojčica uzimaju tuđu imovinu bez pitanja.

	N 1	N 2	AS 1	AS 2	t-test	df	p
1. Kada sam s prijateljima/prijateljicama u slobodno vrijeme na igralištu ili u parku potučem se zbog nesuglasica ili neke druge situacije.	104	95	1,05	1,39	-4,0	197	0,00*
2. Kada igramo momčadsku igru (npr. nogomet, košarka ili rukomet) na Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi potučem se zbog nesuglasica ili neke druge situacije.	104	95	1,09	1,31	-2,7	197	0,01*
3. Kada smo na velikom odmoru potučem se zbog nesuglasica ili neke druge situacije.	104	95	1,06	1,24	-3,0	197	0,00*
4. Kod kuće se s bratom ili sestrom potučem zbog nesuglasica ili neke druge situacije (ako nemam brata ili sestru tvrdnja se odnosi na rođake ili rodice).	104	95	1,97	2,18	-1,2	197	0,24
5. Kada me netko naživcira ili mi se ismijava potučem se s njim/njom.	104	95	1,29	1,92	-5,3	197	0,00*
6. Ponižavam druge učenike/učenice tako da im se smijem ili rugam kada ostvare slabije uspjehe od mene.	104	95	1,12	1,25	-1,9	197	0,05
7. Probleme rješavam „šakama“.	104	95	1,21	1,53	-2,9	197	0,00*
8. Volim gledati filmove i/ili serije u kojima ima dosta tučnjave.	104	95	1,95	2,93	-5,2	197	0,00*
9. Uništavam školsku i drugu imovinu.	104	95	1,00	1,11	-2,9	197	0,00*
10. Uzimam tuđu imovinu bez pitanja.	104	95	1,11	1,25	-1,8	197	0,07
SKALA AGRESIVNOSTI	104	95	1,28	1,61	-5,3	197	0,00*

Legenda: N 1 – broj djevojčica, N 2 – broj dječaka, AS 1 – aritmetička sredina djevojčica, AS 2 – aritmetička sredina dječaka, df – stupnjevi slobode, p – nivo značajnosti (<0,05), * – označava statistički značajnu razliku

Tablica 7. Razlike s obzirom na spol – agresivnost

Na skali odnosa prema učitelju, dječaci su u 1., 7., 9. i 10. čestici pokazivali statistički značajne razlike od djevojčica, dok na ostalim česticama iste nisu uočene. Iz tablice (Tablica 8. Razlike s obzirom na spol – odnos prema učitelju), zaključujemo kako dječaci češće nego djevojčice ne slušaju učitelja/učiteljicu dok im govori nešto važno te upadaju u riječ učitelju/učiteljici dok priča. Iz rezultata istraživanja možemo još iščitati i da se dječacima u većoj mjeri ne sviđaju razredna pravila niti ih poštuju te da se ponašaju na način koji smeta drugim učenicima/učenicama. Dječaci se od djevojčica ne razlikuju po pitanju zapisivanja onoga što učitelj/učiteljica kaže, drskog odgovaranja učitelju/učiteljici te svađanja s učiteljom/učiteljicom. Također, nisu uočene statistički značajne razlike niti u pogledu obavljanja školskih zadaća uz veliko negodovanje, namjernog činjenja kako bi se smetalo učitelju/učiteljici u radu te hodanja po razredu bez dopuštenja učitelja/učiteljice.

	N 1	N 2	AS 1	AS 2	t-test	df	p
1. Ne slušam učiteljicu/učitelja dok govori nešto važno.	104	95	1,34	1,61	-2,5	197	0,01*
2. Ne zapisujem ono što učiteljica/učitelj kaže.	104	95	1,83	1,81	0,1	197	0,92
3. Drsko odgovaram učiteljici/učitelju.	104	95	1,15	1,09	0,8	197	0,40
4. Školske zadaće obavljam uz veliko negodovanje.	104	95	2,28	2,61	-1,8	197	0,07
5. Namjerno činim sve da smetam učiteljici/učitelju u radu.	104	95	1,06	1,06	-0,1	197	0,90
6. Svađam se s učiteljicom/učiteljem.	104	95	1,12	1,14	-0,3	197	0,79
7. Upadam u riječ učiteljici/učitelju dok priča.	104	95	1,23	1,49	-2,9	197	0,00*
8. Hodam po razredu bez dopuštenja učiteljice/učitelja.	104	95	1,41	1,53	-1,1	197	0,28
9. Ne sviđaju mi se razredna pravila i ne poštuju ih.	104	95	1,15	1,34	-2,2	197	0,03*

10. Ponašam se na način koji smeta drugim učenicima/učenicama.	104	95	1,19	1,39	-2,3	197	0,03*
SKALA ODNOSA PREMA UČITELJU	104	95	1,38	1,51	-2,6	197	0,01*

Legenda: N 1 – broj djevojčica, N 2 – broj dječaka, AS 1 – aritmetička sredina djevojčica, AS 2 – aritmetička sredina dječaka, df – stupnjevi slobode, p – nivo značajnosti (<0,05), * – označava statistički značajnu razliku

Tablica 8. Razlike s obzirom na spol – odnos prema učitelju

Na skali odnosa prema roditeljima, dječaci su na pola čestica pokazivali statistički značajne razlike od djevojčica, dok na ostalim, točnije na 1., 5., 7., 8. i 9., česticama iste nisu uočene. Iz tablice (Tablica 9. Razlike s obzirom na spol – odnos prema roditeljima), zaključujemo kako se dječaci češće od djevojčica suprotstavljaju zahtjevima i odbijaju zahtjeve svojih roditelja, govore da nisu krivi ili okrivljuju druge osobe za svoje postupke te se naljute na roditelje kada im ne žele nešto kupiti. Također, dječaci u većoj mjeri nego djevojčice drsko odgovaraju svojim roditeljima te namjerno čine neke stvari kako bi razbjesnili roditelje. Dječaci se od djevojčica ne razlikuju po pitanju neslušanja roditelja dok govore nešto važno, svađanja s roditeljima ili upadanja u riječ roditeljima dok pričaju. Isto tako, nisu uočene statistički značajne razlike ni u pogledu neslaganja s roditeljima u nekim odlukama iako znaju da s tim roditelji žele samo pomoći niti u pogledu nesprenosti na bilo kakav dogovor s roditeljima.

	N 1	N 2	AS 1	AS 2	t-test	df	p
1. Ne slušam roditelje dok mi govore nešto važno.	104	95	1,49	1,55	-0,4	197	0,68
2. Suprotstavljam se zahtjevima i odbijam zahtjeve i pravila roditelja.	104	95	1,24	1,61	-3,6	197	0,00*
3. Govorim da nisam kriv/kriva ili okrivljujem drugu/druge osobu/osobe za svoje postupke.	104	95	1,41	1,80	-3,3	197	0,00*
4. Drsko odgovaram roditeljima.	104	95	1,24	1,45	-2,3	197	0,03*

5. Ne slažem se s roditeljima u nekim odlukama iako znam da mi s tim žele samo najbolje.	104	95	2,14	2,29	-0,9	197	0,35
6. Namjerno činim neke stvari da razbjесnim roditelje.	104	95	1,14	1,33	-2,0	197	0,05*
7. Svađam se s roditeljima.	104	95	1,47	1,59	-1,0	197	0,32
8. Upadam u riječ roditeljima dok pričaju.	104	95	1,85	1,87	-0,2	197	0,82
9. Nisam spreman/spremna na bilo kakav dogovor s roditeljima.	104	95	1,57	1,82	-1,9	197	0,06
10. Naljutim se na roditelje kada mi ne žele nešto kupiti.	104	95	1,45	1,72	-2,2	197	0,03*
SKALA ODNOSA PREMA RODITELJIMA	104	95	1,50	1,70	-2,8	197	0,00*

Legenda: N 1 – broj djevojčica, N 2 – broj dječaka, AS 1 – aritmetička sredina djevojčica, AS 2 – aritmetička sredina dječaka, df – stupnjevi slobode, p – nivo značajnosti (<0,05), * – označava statistički značajnu razliku

Tablica 9. Razlike s obzirom na spol – odnos prema roditeljima

Na skali nemarnosti prema obvezama, dječaci su na česticama 1., 2., 4. i 7. pokazivali statistički značajne razlike od djevojčica, dok na ostalim česticama iste nisu uočene. Iz tablice (Tablica 10. Razlike s obzirom na spol – nemarnost prema obvezama), zaključujemo kako dječaci u manjoj mjeri od djevojčica pišu domaće zadaće, uče sve predmete na vrijeme, sami pospremaju svoju sobu i istražuju i više od onoga što im učitelj/učiteljica kaže. Iz rezultata istraživanja možemo iščitati i da ne postoje statistički značajne razlike između dječaka i djevojčica u pogledu čitanja školskih lektira, pomaganja roditeljima u kućanskim poslovima, kašnjenja na nastavu i zaboravljanja školskog pribora. Također, razlike nisu dobivene ni po pitanju obavljaju li se kućanski poslovi samo zato što ih se mora obaviti, a ne s ciljem da se pomogne roditeljima niti po tome kada se roditelji obraćaju svom djetetu, da im se dogodi da nisu čuli što im je roditelj rekao.

	N 1	N 2	AS 1	AS 2	t-test	df	p
1. Pišem domaće zadaće.	104	95	4,63	4,38	2,1	197	0,04*

2. Učim sve predmete na vrijeme.	104	95	3,86	3,48	2,1	197	0,04*
3. Čitam školske lektire.	104	95	4,49	4,38	0,7	197	0,47
4. Sam/sama pospremam svoju sobu.	104	95	4,47	3,72	4,6	197	0,00*
5. Pomažem roditeljima u kućanskim poslovima.	104	95	4,26	4,05	1,5	197	0,13
6. Kućanske poslove obavljam samo zato što ih moram obaviti, a ne s ciljem da pomognem roditeljima.	104	95	1,78	2,01	-1,4	197	0,16
7. Istražujem i više od onoga što mi učiteljica/učitelj kaže.	104	95	2,93	2,52	2,6	197	0,01*
8. Kasnim na nastavu.	104	95	1,40	1,44	-0,4	197	0,71
9. Kada mi se roditelji ili učiteljica/učitelj obraća, događa mi se da nisam ni čuo/čula što me pita.	104	95	1,95	2,05	-0,7	197	0,47
10. Zaboravljam ponijeti školski pribor u školu.	104	95	1,98	1,96	0,2	197	0,84
SKALA NEMARNOSTI PREMA OBVEZAMA	104	95	3,18	3,00	3,0	197	0,00*

Legenda: N 1 – broj djevojčica, N 2 – broj dječaka, AS 1 – aritmetička sredina djevojčica, AS 2 – aritmetička sredina dječaka, df – stupnjevi slobode, p – nivo značajnosti (<0,05), * – označava statistički značajnu razliku

Tablica 10. Razlike s obzirom na spol – nemarnost prema obvezama

Drugi postavljeni istraživački problem upućivao je na utvrđivanje razlika učenika u postojanju neprihvatljivih ponašanja s obzirom na mjesto gdje žive. S obzirom na nivo značajnosti ($p < 0,05$), ne možemo utvrditi da postoje statistički značajne razlike u postojanju neprihvatljivih ponašanja između učenika koji žive u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije od onih učenika koji žive u naselju/selu u Zadarskoj županiji. Drugim riječima, učenici koji žive u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije ne pokazuju višu razinu postojanja neprihvatljivih ponašanja od učenika koji žive u naselju/selu u Zadarskoj županiji. Možemo pretpostaviti da razlog neprihvatanja ove hipoteze leži u tome da je u današnje vrijeme dosta snažan utjecaj medija i u gradu i naselju što može ukazivati na jednako manifestiranje svih oblika

neprihvatljivih ponašanja. Također, dosta se ojačala povezanost između gradova i naselja te se više i češće zajedno uključuju i provode u određenim skupnim odgojno-obrazovnim aktivnostima.

Na skali nedoličnog verbalnog izražavanja, učenici koji žive u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije su u samo jednoj čestici, onoj 5., pokazali statistički značajnu razliku od učenika koji žive u naselju/selu u Zadarskoj županiji. Iz tablice (Tablica 11. Razlike s obzirom na mjesto gdje žive – nedolično verbalno izražavanje), zaključujemo kako učenici koji žive u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije u većoj mjeri druge učenike nazivaju pogrđnim imenima (npr. budalo, glupačo, itd.) od učenika koji žive u naselju/selu u Zadarskoj županiji. Sudionici istraživanja u svih ostalih devet čestica ove skale dali su odgovore koji ne ukazuju na statistički značajnu razliku u postojanju neprihvatljivih ponašanja između učenika koji žive u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije od onih učenika koji žive u naselju/selu u Zadarskoj županiji.

	N 1	N 2	AS 1	AS 2	t-test	df	p
1. Kada sam s prijateljima/prijateljicama u slobodno vrijeme na igralištu ili u parku govorim proste riječi.	100	99	1,53	1,58	-0,4	197	0,69
2. Kada igramo momčadsku igru (npr. nogomet, košarka ili rukomet) na Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi govorim proste riječi.	100	99	1,22	1,29	-0,9	197	0,37
3. Kada smo na velikom odmoru govorim proste riječi.	100	99	1,45	1,31	1,2	197	0,23
4. Kod kuće bratu ili sestri govorim proste riječi (ako nemam brata ili sestru tvrdnja se odnosi na rođake ili rodice).	100	99	1,54	1,66	-0,9	197	0,38
5. Druge učenike/učenice nazivam pogrđnim imenima (npr. budalo, glupačo, itd.).	100	99	1,54	1,28	2,5	197	0,01*

6. Kada me netko naživcira ili mi se ismijava govorim proste riječi.	100	99	1,74	1,75	-0,1	197	0,96
7. Volim gledati filmove i/ili serije u kojima se koriste proste riječi.	100	99	1,78	1,61	1,1	197	0,26
8. Volim slušati pjesme u kojima ima prostih riječi.	100	99	1,62	1,49	0,9	197	0,38
9. Kada izražavam svoje osjećaje (npr. sreću, ljutnju, bol, strah, veselje, itd.) govorim proste riječi.	100	99	1,40	1,47	-0,7	197	0,51
10. Nasmijem se kada čujem da mlađa djeca od mene govore proste riječi (npr. bebe kada tek uče pričati).	100	99	1,77	1,82	-0,3	197	0,76
SKALA NEDOLIČNOG VERBALNOG IZRAŽAVANJA	100	99	1,56	1,53	0,4	197	0,70

Legenda: N 1 – broj učenika koji živi u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije, N 2 – broj učenika koji živi u naselju/selu u Zadarskoj županiji, AS 1 – aritmetička sredina učenika koji živi u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije, AS 2 – aritmetička sredina učenika koji živi u naselju/selu u Zadarskoj županiji, df – stupnjevi slobode, p – nivo značajnosti (<0,05), * – označava statistički značajnu razliku

Tablica 11. Razlike s obzirom na mjesto gdje žive – nedolično verbalno izražavanje

Na skali agresivnosti, učenici koji žive u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije su u samo jednoj čestici, onoj 7., pokazali statistički značajnu razliku od učenika koji žive u naselju/selu u Zadarskoj županiji. Iz tablice (Tablica 12. Razlike s obzirom na mjesto gdje žive – agresivnost), zaključujemo kako učenici koji žive u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije u većoj mjeri probleme rješavaju „šakama“ od učenika koji žive u naselju/selu u Zadarskoj županiji. Sudionici istraživanja u svih ostalih devet čestica ove skale dali su odgovore koji ne ukazuju na statistički značajnu razliku u postojanju neprihvatljivih ponašanja između učenika koji žive u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije od onih učenika koji žive u naselju/selu u Zadarskoj županiji.

	N 1	N 2	AS 1	AS 2	t-test	df	p
1. Kada sam s prijateljima/prijateljicama u slobodno vrijeme na igralištu ili u parku potučem se zbog nesuglasica ili neke druge situacije.	100	99	1,18	1,24	-0,7	197	0,48
2. Kada igramo momčadsku igru (npr. nogomet, košarka ili rukomet) na Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi potučem se zbog nesuglasica ili neke druge situacije.	100	99	1,23	1,15	1,0	197	0,34
3. Kada smo na velikom odmoru potučem se zbog nesuglasica ili neke druge situacije.	100	99	1,17	1,12	0,8	197	0,44
4. Kod kuće se s bratom ili sestrom potučem zbog nesuglasica ili neke druge situacije (ako nemam brata ili sestru tvrdnja se odnosi na rođake ili rodice).	100	99	1,99	2,15	-0,9	197	0,36
5. Kada me netko naživcira ili mi se ismijava potučem se s njim/njom.	100	99	1,62	1,56	0,5	197	0,61
6. Ponižavam druge učenike/učenice tako da im se smijem ili rugam kada ostvare slabije uspjehe od mene.	100	99	1,21	1,15	0,8	197	0,41
7. Probleme rješavam „šakama“.	100	99	1,47	1,25	2,0	197	0,05*
8. Volim gledati filmove i/ili serije u kojima ima dosta tučnjave.	100	99	2,56	2,27	1,4	197	0,15
9. Uništavam školsku i drugu imovinu.	100	99	1,07	1,03	1,1	197	0,28
10. Uzimam tuđu imovinu bez pitanja.	100	99	1,14	1,21	-0,9	197	0,38
SKALA AGRESIVNOSTI	100	99	1,46	1,41	0,8	197	0,45

Legenda: N 1 – broj učenika koji živi u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije, N 2 – broj učenika koji živi u naselju/selu u Zadarskoj županiji, AS 1 – aritmetička sredina učenika koji živi u gradu Zadru ili nekom

drugom gradu Zadarske županije, AS 2 – aritmetička sredina učenika koji živi u naselju/selu u Zadarskoj županiji, df – stupnjevi slobode, p – nivo značajnosti (<0,05), * – označava statistički značajnu razliku

Tablica 12. Razlike s obzirom na mjesto gdje žive – agresivnost

Na skali odnosa prema učitelju, učenici koji žive u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije nisu ni u jednoj čestici pokazali statistički značajnu razliku od učenika koji žive u naselju/selu u Zadarskoj županiji.

	N 1	N 2	AS 1	AS 2	t-test	df	p
1. Ne slušam učiteljicu/učitelja dok govori nešto važno.	100	99	1,57	1,36	1,9	197	0,06
2. Ne zapisujem ono što učiteljica/učitelj kaže.	100	99	1,68	1,96	-1,7	197	0,09
3. Drsko odgovaram učiteljici/učitelju.	100	99	1,15	1,10	0,7	197	0,48
4. Školske zadaće obavljam uz veliko negodovanje.	100	99	2,57	2,30	1,5	197	0,14
5. Namjerno činim sve da smetam učiteljici/učitelju u radu.	100	99	1,07	1,05	0,5	197	0,64
6. Svađam se s učiteljicom/učiteljem.	100	99	1,06	1,19	-1,7	197	0,10
7. Upadam u riječ učiteljici/učitelju dok priča.	100	99	1,35	1,36	-0,1	197	0,88
8. Hodam po razredu bez dopuštenja učiteljice/učitelja.	100	99	1,47	1,46	0,1	197	0,96
9. Ne sviđaju mi se razredna pravila i ne poštujem ih.	100	99	1,31	1,17	1,6	197	0,11
10. Ponašam se na način koji smeta drugim učenicima/učenicama.	100	99	1,35	1,22	1,5	197	0,15
SKALA ODNOSA PREMA UČITELJU	100	99	1,46	1,42	0,8	197	0,45

Legenda: N 1 – broj učenika koji živi u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije, N 2 – broj učenika koji živi u naselju/selu u Zadarskoj županiji, AS 1 – aritmetička sredina učenika koji živi u gradu Zadru ili nekom

drugom gradu Zadarske županije, AS 2 – aritmetička sredina učenika koji živi u naselju/selu u Zadarskoj županiji, df – stupnjevi slobode, p – nivo značajnosti (<0,05), * – označava statistički značajnu razliku

Tablica 13. Razlike s obzirom na mjesto gdje žive – odnos prema učitelju

Također, niti na skali odnosa prema roditeljima, učenici koji žive u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije nisu ni u jednoj čestici pokazali statistički značajnu razliku od učenika koji žive u naselju/selu u Zadarskoj županiji.

	N 1	N 2	AS 1	AS 2	t-test	df	p
1. Ne slušam roditelje dok mi govore nešto važno.	100	99	1,51	1,53	-0,1	197	0,91
2. Suprotstavljam se zahtjevima i odbijam zahtjeve i pravila roditelja.	100	99	1,47	1,36	1,0	197	0,32
3. Govorim da nisam kriv/kriva ili okrivljujem drugu/druge osobu/osobe za svoje postupke.	100	99	1,61	1,59	0,2	197	0,84
4. Drsko odgovaram roditeljima.	100	99	1,33	1,35	-0,2	197	0,80
5. Ne slažem se s roditeljima u nekim odlukama iako znam da mi s tim žele samo najbolje.	100	99	2,37	2,06	1,9	197	0,05
6. Namjerno činim neke stvari da razbjesnim roditelje.	100	99	1,21	1,25	-0,5	197	0,64
7. Svađam se s roditeljima.	100	99	1,57	1,48	0,7	197	0,47
8. Upadam u riječ roditeljima dok pričaju.	100	99	1,85	1,87	-0,2	197	0,88
9. Nisam spreman/spremna na bilo kakav dogovor s roditeljima.	100	99	1,75	1,63	0,9	197	0,36
10. Naljutim se na roditelje kada mi ne žele nešto kupiti.	100	99	1,53	1,63	-0,8	197	0,43
SKALA ODNOSA PREMA RODITELJIMA	100	99	1,62	1,57	0,6	197	0,53

Legenda: N 1 – broj učenika koji živi u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije, N 2 – broj učenika koji živi u naselju/selu u Zadarskoj županiji, AS 1 – aritmetička sredina učenika koji živi u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije, AS 2 – aritmetička sredina učenika koji živi u naselju/selu u Zadarskoj županiji, df – stupnjevi slobode, p – nivo značajnosti (<0,05), * – označava statistički značajnu razliku

Tablica 14. Razlike s obzirom na mjesto gdje žive – odnos prema roditeljima

Naposljetku, ni na skali nemarnosti prema obvezama, učenici koji žive u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije nisu u niti jednoj čestici pokazali statistički značajnu razliku od učenika koji žive u naselju/selu u Zadarskoj županiji.

	N 1	N 2	AS 1	AS 2	t-test	df	p
1. Pišem domaće zadaće.	100	99	4,47	4,56	-0,7	197	0,49
2. Učim sve predmete na vrijeme.	100	99	3,60	3,76	-0,9	197	0,38
3. Čitam školske lektire.	100	99	4,40	4,47	-0,5	197	0,63
4. Sam/sama pospremam svoju sobu.	100	99	4,04	4,18	-0,8	197	0,41
5. Pomažem roditeljima u kućanskim poslovima.	100	99	4,08	4,24	-1,2	197	0,24
6. Kućanske poslove obavljam samo zato što ih moram obaviti, a ne s ciljem da pomognem roditeljima.	100	99	1,82	1,96	-0,9	197	0,39
7. Istražujem i više od onoga što mi učiteljica/učitelj kaže.	100	99	2,75	2,72	0,2	197	0,84
8. Kasnim na nastavu.	100	99	1,46	1,38	0,7	197	0,47
9. Kada mi se roditelji ili učiteljica/učitelj obraća, događa mi se da nisam ni čuo/čula što me pita.	100	99	2,05	1,95	0,7	197	0,47
10. Zaboravljam ponijeti školski pribor u školu.	100	99	1,91	2,03	-1,0	197	0,30
SKALA NEMARNOSTI PREMA OBVEZAMA	100	99	3,06	3,13	-1,1	197	0,26

Legenda: N 1 – broj učenika koji živi u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije, N 2 – broj učenika koji živi u naselju/selu u Zadarskoj županiji, AS 1 – aritmetička sredina učenika koji živi u gradu Zadru ili nekom

drugom gradu Zadarske županije, AS 2 – aritmetička sredina učenika koji živi u naselju/selu u Zadarskoj županiji, df – stupnjevi slobode, p – nivo značajnosti ($<0,05$), * – označava statistički značajnu razliku

Tablica 15. Razlike s obzirom na mjesto gdje žive – nemarnost prema obvezama

Zadnji, odnosno treći postavljeni istraživački problem upućivao je na utvrđivanje razlika učenika u postojanju neprihvatljivih ponašanja s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme. S obzirom na nivo značajnosti ($p < 0,05$), djelomično možemo utvrditi da postoje statistički značajne razlike u postojanju neprihvatljivih ponašanja između učenika koji se bave sportom u slobodno vrijeme od onih učenika koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme. Drugim riječima, učenici koji se bave sportom u slobodno vrijeme pokazuju nižu razinu postojanja neprihvatljivih ponašanja na većem dijelu skale od učenika koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme. Možemo pretpostaviti da razlog djelomičnog prihvaćanja ove hipoteze leži u tome da učenici koji se bave sportom u slobodno vrijeme manifestiraju oblike neprihvatljivih ponašanja kao što je nedolično verbalno izražavanje zato što se u pojedinim česticama te skale ističe učenikova želja i borbenost za natjecanje, no i sami natjecateljski duh pridaje veliku važnost svemu tome. Što se tiče odnosa prema učitelju kao oblika neprihvatljivog ponašanja, to možemo pripisati misli da su učenici koji se u slobodno vrijeme bave sportom odvažniji, ponekad i bezobrazniji, od učenika koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme. Ostale tri skale, nisu pokazale statistički značajnu razliku između učenika koji se bave sportom u slobodno vrijeme od onih koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme.

Na skali nedoličnog verbalnog izražavanja, učenici koji se bave sportom u slobodno vrijeme su u dvije čestice, 1. i 2., pokazali statistički značajnu razliku od učenika koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme. Iz tablice (Tablica 16. Razlike s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme – nedolično verbalno izražavanje), zaključujemo kako učenici koji se bave sportom u slobodno vrijeme kada su s prijateljima/prijateljicama u slobodno vrijeme na igralištu ili u parku te kada igraju momčadsku igru (npr. nogomet, košarka ili rukomet) na Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi govore proste riječi u većoj mjeri od onih učenika koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme. Sve ostale čestice na toj skali nisu ukazale na statistički značajnu razliku između učenika koji se bave sportom u slobodno vrijeme od onih učenika koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme.

	N 1	N 2	AS 1	AS 2	t-test	df	p
1. Kada sam s prijateljima/prijateljicama u slobodno vrijeme na igralištu ili u parku govorim proste riječi.	160	39	1,62	1,28	2,3	197	0,02*
2. Kada igramo momčadsku igru (npr. nogomet, košarka ili rukomet) na Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi govorim proste riječi.	160	39	1,31	1,05	2,5	197	0,01*
3. Kada smo na velikom odmoru govorim proste riječi.	160	39	1,42	1,23	1,3	197	0,19
4. Kod kuće bratu ili sestri govorim proste riječi (ako nemam brata ili sestru tvrdnja se odnosi na rođake ili rodice).	160	39	1,61	1,54	0,4	197	0,66
5. Druge učenike/učenice nazivam pogrdnim imenima (npr. budalo, glupačo, itd.).	160	39	1,44	1,28	1,2	197	0,22
6. Kada me netko naživcira ili mi se ismijava govorim proste riječi.	160	39	1,80	1,51	1,7	197	0,10
7. Volim gledati filmove i/ili serije u kojima se koriste proste riječi.	160	39	1,71	1,62	0,5	197	0,62
8. Volim slušati pjesme u kojima ima prostih riječi.	160	39	1,62	1,31	1,8	197	0,08
9. Kada izražavam svoje osjećaje (npr. sreću, ljutnju, bol, strah, veselje, itd.) govorim proste riječi.	160	39	1,49	1,23	1,8	197	0,07
10. Nasmijem se kada čujem da mlađa djeca od mene govore proste riječi (npr. bebe kada tek uče pričati).	160	39	1,81	1,72	0,5	197	0,63

SKALA VERBALNOG IZRAŽAVANJA	NEDOLIČNOG	160	39	1,58	1,38	2,0	197	0,05*
--	-------------------	-----	----	------	------	-----	-----	--------------

Legenda: N 1 – broj učenika koji se bavi sportom u slobodno vrijeme, N 2 – broj učenika koji se ne bavi sportom u slobodno vrijeme, AS 1 – aritmetička sredina učenika koji se bavi sportom u slobodno vrijeme, AS 2 – aritmetička sredina učenika koji se ne bavi sportom u slobodno vrijeme, df – stupnjevi slobode, p – nivo značajnosti (<0,05), * – označava statistički značajnu razliku

Tablica 16. Razlike s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme – nedolično verbalno izražavanje

Na skali agresivnosti, učenici koji se bave sportom u slobodno vrijeme su u samo jednoj čestici, onoj 7., pokazali statistički značajnu razliku od učenika koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme. Iz tablice (Tablica 17. Razlike s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme – agresivnost), zaključujemo kako učenici koji se bave sportom u slobodno vrijeme u većoj mjeri probleme rješavaju „šakama“ od učenika koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme. Sudionici istraživanja u svih ostalih devet čestica ove skale dali su odgovore koji ne ukazuju na statistički značajnu razliku u postojanju neprihvatljivih ponašanja između učenika koji se bave sportom u slobodno vrijeme od onih učenika koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme.

	N 1	N 2	AS 1	AS 2	t-test	df	p
1. Kada sam s prijateljima/prijateljicama u slobodno vrijeme na igralištu ili u parku potučem se zbog nesuglasica ili neke druge situacije.	160	39	1,23	1,13	0,9	197	0,36
2. Kada igramo momčadsku igru (npr. nogomet, košarka ili rukomet) na Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi potučem se zbog nesuglasica ili neke druge situacije.	160	39	1,22	1,08	1,4	197	0,17
3. Kada smo na velikom odmoru potučem se zbog nesuglasica ili neke druge situacije.	160	39	1,13	1,21	-0,9	197	0,35

4. Kod kuće se s bratom ili sestrom potučem zbog nesuglasica ili neke druge situacije (ako nemam brata ili sestru tvrdnja se odnosi na rođake ili rodice).	160	39	2,11	1,90	1,0	197	0,33
5. Kada me netko naživcira ili mi se ismijava potučem se s njim/njom.	160	39	1,61	1,51	0,6	197	0,55
6. Ponižavam druge učenike/učenice tako da im se smijem ili rugam kada ostvare slabije uspjehe od mene.	160	39	1,21	1,05	1,8	197	0,07
7. Probleme rješavam „šakama“.	160	39	1,42	1,10	2,3	197	0,02*
8. Volim gledati filmove i/ili serije u kojima ima dosta tučnjave.	160	39	2,47	2,18	1,2	197	0,24
9. Uništavam školsku i drugu imovinu.	160	39	1,06	1,03	0,7	197	0,51
10. Uzimam tuđu imovinu bez pitanja.	160	39	1,17	1,21	-0,4	197	0,72
SKALA AGRESIVNOSTI	160	39	1,46	1,34	1,5	197	0,13

Legenda: N 1 – broj učenika koji se bavi sportom u slobodno vrijeme, N 2 – broj učenika koji se ne bavi sportom u slobodno vrijeme, AS 1 – aritmetička sredina učenika koji se bavi sportom u slobodno vrijeme, AS 2 – aritmetička sredina učenika koji se ne bavi sportom u slobodno vrijeme, df – stupnjevi slobode, p – nivo značajnosti (<0,05), * – označava statistički značajnu razliku

Tablica 17. Razlike s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme – agresivnost

Na skali odnosa prema učitelju, učenici koji se bave sportom u slobodno vrijeme su u tri čestice, točnije 4., 7. i 8., pokazali statistički značajnu razliku od učenika koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme. Iz tablice (Tablica 18. Razlike s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme – odnos prema učitelju), zaključujemo kako učenici koji se bave sportom u slobodno vrijeme u većoj mjeri zadaće obavljaju uz veliko negodovanje, upadaju u riječ učitelju/učiteljici dok priča te hodaju po razredu bez dopuštenja učitelja/učiteljice. Sudionici istraživanja u ostalim česticama ove skale dali su odgovore koji ne ukazuju na statistički značajnu razliku u postojanju neprihvatljivih ponašanja između učenika koji se bave sportom u slobodno vrijeme od onih učenika koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme.

	N 1	N 2	AS 1	AS 2	t-test	df	p
1. Ne slušam učiteljicu/učitelja dok govori nešto važno.	160	39	1,45	1,54	-0,6	197	0,53
2. Ne zapisujem ono što učiteljica/učitelj kaže.	160	39	1,87	1,62	1,2	197	0,23
3. Drsko odgovaram učiteljici/učitelju.	160	39	1,16	1,00	1,8	197	0,08
4. Školske zadaće obavljam uz veliko negodovanje.	160	39	2,53	2,05	2,1	197	0,04*
5. Namjerno činim sve da smetam učiteljici/učitelju u radu.	160	39	1,06	1,08	-0,4	197	0,70
6. Svađam se s učiteljicom/učiteljem.	160	39	1,15	1,03	1,2	197	0,21
7. Upadam u riječ učiteljici/učitelju dok priča.	160	39	1,42	1,10	2,7	197	0,01*
8. Hodam po razredu bez dopuštenja učiteljice/učitelja.	160	39	1,52	1,26	2,0	197	0,05*
9. Ne sviđaju mi se razredna pravila i ne poštujem ih.	160	39	1,21	1,36	-1,4	197	0,18
10. Ponašam se na način koji smeta drugim učenicima/učenicama.	160	39	1,31	1,18	1,2	197	0,23
SKALA ODNOSA PREMA UČITELJU	160	39	1,47	1,32	2,3	197	0,02*

Legenda: N 1 – broj učenika koji se bavi sportom u slobodno vrijeme, N 2 – broj učenika koji se ne bavi sportom u slobodno vrijeme, AS 1 – aritmetička sredina učenika koji se bavi sportom u slobodno vrijeme, AS 2 – aritmetička sredina učenika koji se ne bavi sportom u slobodno vrijeme, df – stupnjevi slobode, p – nivo značajnosti (<0,05), * – označava statistički značajnu razliku

Tablica 18. Razlike s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme – odnos prema učitelju

Na skali odnosa prema roditeljima, učenici koji se bave sportom u slobodno vrijeme nisu ni u jednoj čestici pokazali statistički značajnu razliku od učenika koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme.

	N 1	N 2	AS 1	AS 2	t-test	df	p
1. Ne slušam roditelje dok mi govore nešto važno.	160	39	1,55	1,38	0,9	197	0,35
2. Suprotstavljam se zahtjevima i odbijam zahtjeve i pravila roditelja.	160	39	1,42	1,41	0,1	197	0,95
3. Govorim da nisam kriv/kriva ili okrivljujem drugu/drugu osobu/osobe za svoje postupke.	160	39	1,61	1,54	0,5	197	0,62
4. Drsko odgovaram roditeljima.	160	39	1,34	1,36	-0,2	197	0,86
5. Ne slažem se s roditeljima u nekim odlukama iako znam da mi s tim žele samo najbolje.	160	39	2,27	2,00	1,3	197	0,18
6. Namjerno činim neke stvari da razbjesnim roditelje.	160	39	1,24	1,21	0,3	197	0,78
7. Svađam se s roditeljima.	160	39	1,54	1,46	0,6	197	0,58
8. Upadam u riječ roditeljima dok pričaju.	160	39	1,89	1,72	1,2	197	0,24
9. Nisam spreman/spremna na bilo kakav dogovor s roditeljima.	160	39	1,69	1,69	-0,0	197	0,98
10. Naljutim se na roditelje kada mi ne žele nešto kupiti.	160	39	1,57	1,62	-0,3	197	0,76
SKALA ODNOSA PREMA RODITELJIMA	160	39	1,61	1,54	0,8	197	0,42

Legenda: N 1 – broj učenika koji se bavi sportom u slobodno vrijeme, N 2 – broj učenika koji se ne bavi sportom u slobodno vrijeme, AS 1 – aritmetička sredina učenika koji se bavi sportom u slobodno vrijeme, AS 2 – aritmetička sredina učenika koji se ne bavi sportom u slobodno vrijeme, df – stupnjevi slobode, p – nivo značajnosti (<0,05), * – označava statistički značajnu razliku

Tablica 19. Razlike s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme – odnos prema roditeljima

Na posljednjoj skali, skali nemarnosti prema obvezama, učenici koji se bave sportom u slobodno vrijeme su u samo jednoj čestici, onoj 8., pokazali statistički značajnu razliku od učenika koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme. Iz tablice (Tablica 20. Razlike s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme – nemarnost prema obvezama), zaključujemo kako učenici koji se bave sportom u slobodno vrijeme u većoj mjeri kasne na nastavu od učenika koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme. Sudionici istraživanja u svih ostalih devet čestica ove skale dali su odgovore koji ne ukazuju na statistički značajnu razliku u postojanju neprihvatljivih ponašanja između učenika koji se bave sportom u slobodno vrijeme od onih učenika koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme.

	N 1	N 2	AS 1	AS 2	t-test	df	p
1. Pišem domaće zadaće.	160	39	4,46	4,72	-1,6	197	0,10
2. Učim sve predmete na vrijeme.	160	39	3,68	3,67	0,1	197	0,95
3. Čitam školske lektire.	160	39	4,40	4,59	-1,0	197	0,33
4. Sam/sama pospremam svoju sobu.	160	39	4,14	4,00	0,6	197	0,53
5. Pomažem roditeljima u kućanskim poslovima.	160	39	4,16	4,18	-0,1	197	0,89
6. Kućanske poslove obavljam samo zato što ih moram obaviti, a ne s ciljem da pomognem roditeljima.	160	39	1,91	1,82	0,4	197	0,68
7. Istražujem i više od onoga što mi učiteljica/učitelj kaže.	160	39	2,72	2,79	-0,4	197	0,71
8. Kasnim na nastavu.	160	39	1,34	1,77	-3,4	197	0,00*
9. Kada mi se roditelji ili učiteljica/učitelj obraća, događa mi se da nisam ni čuo/čula što me pita.	160	39	1,96	2,15	-1,1	197	0,27
10. Zaboravljam ponijeti školski pribor u školu.	160	39	1,95	2,05	-0,7	197	0,49
SKALA NEMARNOSTI PREMA OBVEZAMA	160	39	3,07	3,17	-1,4	197	0,17

Legenda: N 1 – broj učenika koji se bavi sportom u slobodno vrijeme, N 2 – broj učenika koji se ne bavi sportom u slobodno vrijeme, AS 1 – aritmetička sredina učenika koji se bavi sportom u slobodno vrijeme, AS 2 – aritmetička sredina učenika koji se ne bavi sportom u slobodno vrijeme, df – stupnjevi slobode, p – nivo značajnosti ($<0,05$), * – označava statistički značajnu razliku

Tablica 20. Razlike s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme – nemarnost prema obvezama

7. ZAKLJUČAK

Sva djeca rastu i razvijaju se unutar zajednice koja je najvećim dijelom sazdana od obitelji, škole i vršnjaka. Iz dana u dan na svijet dolazi sve više i više djece koja manifestiraju razne oblike neprihvatljivih ponašanja. Djeca mlađe školske dobi najviše usvajaju promatrajući raznolike situacije i ponašanja te zadobivaju osobine ljudi iz svoje okoline, obitelji i drugih odraslih ljudi, ostalih učenika iz škole te svih ostalih vršnjaka. Odrasli ljudi, ponajprije se misli na obitelj, cijelo školsko osoblje i druge ljude iz zajednice, imaju važnu ulogu jer bi ponajprije trebali prepoznati i pravovremeno prevenirati u slučaju bilo kojeg oblika neprihvatljivog ponašanja kod djece mlađe školske dobi te ih usmjeriti na pravi put.

Cilj provedenog istraživanja bio je istražiti manifestacije i učestalost pojavnosti neprihvatljivih ponašanja među učenicima mlađe školske dobi te utvrditi razlike u neprihvatljivim ponašanjima djece mlađe školske dobi s obzirom na sociodemografske varijable. Najučestaliji oblici neprihvatljivog ponašanja kod djece mlađe školske dobi, koji su obuhvaćeni u ovom diplomskom istraživanju, bili su nedolično verbalno izražavanje, agresivnost, odnos prema autoritetima (učiteljima i roditeljima) i nemarnost prema obvezama (u školi i obitelji).

Temeljem dobivenih rezultata u istraživanju koje je provedeno u osnovnim školama u Zadarskoj županiji, među učenicima 4. razreda, dobiveni su i odgovori na sve postavljene istraživačke probleme. Prvi postavljeni istraživački problem bio je utvrditi razlike učenika u postojanju neprihvatljivih ponašanja s obzirom na spol. S obzirom na nivo značajnosti ($p < 0,05$), utvrđeno je da postoje statistički značajne razlike s obzirom na spol u postojanju neprihvatljivih ponašanja, odnosno da dječaci pokazuju višu razinu postojanja neprihvatljivih ponašanja na svim skalama. Sljedeći postavljeni istraživački problem bio je utvrditi razlike razlika učenika u postojanju neprihvatljivih ponašanja s obzirom na mjesto gdje žive. S obzirom na nivo značajnosti ($p < 0,05$), nije utvrđeno da postoje statistički značajne razlike u postojanju neprihvatljivih ponašanja između učenika koji žive u gradu Zadru ili nekom drugom gradu Zadarske županije od onih učenika koji žive u naselju/selu u Zadarskoj županiji. Posljednji postavljeni istraživački problem bio je utvrditi razlike učenika u postojanju neprihvatljivih ponašanja s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme. S obzirom na nivo značajnosti ($p < 0,05$), djelomično je utvrđeno da postoje statistički značajne razlike u postojanju neprihvatljivih ponašanja između

učenika koji se bave sportom u slobodno vrijeme od onih učenika koji se ne bave sportom u slobodno vrijeme.

8. LITERATURA

1. Ajduković, M., Delale, E. A. (2001). Stil odgoja u obitelji kao činitelj rizika i zaštite u razvoju poremećaja u ponašanju djece i mladeži. *Rizični i zaštitni čimbenici u razvoju poremećaja u ponašanju djece i mladeži*. Zagreb: Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži i zaštitu djece s poremećajima u ponašanju
2. Anić, V., Brozović Rončević, D., Goldstein, I., Goldstein, S., Jojić, L., Matasović, R., Pranjković, I. (2002). *Hrvatski enciklopedijski rječnik*. Zagreb: Novi Liber
3. Bašić, J. (2009). *Teorije prevencije: prevencija poremećaja u ponašanju i rizičnih ponašanja djece i mladih*. Zagreb: Školska knjiga d.d.
4. Bašić, J., Kranželić-Tavra, V. (2004). O ponašanjima učenika i njihovoj pojavnosti u školskom okruženju. *Poremećaji u ponašanju i rizična ponašanja: pristupi i pojmovna određenja*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
5. Berc, G. (2009). Uloga školskog socijalnog rada u prevenciji poremećaja u ponašanju djece i mladih. *Prevencija poremećaja u ponašanju – stanje i perspektive*. Zagreb: URIHO
6. Berry Brazelton, T., Sparrow, J.D. (2003). *Disciplina – Brazeltonov pristup*. Buševac: Ostvarenje d. o. o.
7. Bouillet, D. (2019). *Inkluzivno obrazovanje*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet
8. Bouillet, D. (2013). Djelotvorne strategije u poučavanju učenika s problemima u ponašanju. *Napredak*, 154.(1-2), str. 103-130. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/138787> (Datum pristupa: 26. 5. 2022.)
9. Bouillet, D., Uzelac, S. (2007). *Osnove socijalne pedagogije*. Zagreb: Školska knjiga d.d.
10. Doležal, D. (2006). Otpornost i prevencija poremećaja u ponašanju. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 42(1), str. 87-103. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/10642> (Datum pristupa: 30. 5. 2022.)
11. Dryfoos, J. G. (1990). *Adolescents at risk: prevalence and prevention*. Oxford, UK: Oxford University Press

12. Đuranović, M., Opić, V. (2013). Mogućnosti prevencije rizičnih ponašanja djece predškolske dobi. *Magistra Iadertina*, 8(1), 101-111. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/122644> (Datum pristupa: 30. 5. 2022.)
13. Filipović, I. (2009). Uloga obitelji u prevenciji poremećaja u ponašanju. *Prevencija poremećaja u ponašanju – stanje i perspektive*. Zagreb: URIHO
14. Janković, J. (2003). Obitelj i lokalna zajednica u prevenciji poremećaja u ponašanju i psihosocijalnom funkcioniranju djece i mladih. *Lokalna zajednica – izvorište Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži – Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih
15. Janković, J. (2003). Obitelj, škola i lokalna zajednica. *Lokalna zajednica – izvorište Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži – Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih
16. Jukić Lušić, I. (2006). Prevencija neprihvatljivih oblika ponašanja u predškolskoj dobi. *Dijete i društvo: časopis za promicanje prava djeteta* 37(05), str. 103-126.
17. Keresteš, G. (2005). Učiteljske procjene problematičnosti i učestalosti emocionalnih teškoća i teškoća ponašanja kod učenika nižih razreda osnovne škole. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 42(1), str. 3-15. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/10638> (Datum pristupa: 25. 5. 2022.)
18. Koller-Trbović, N. (2005). Neposlušnost i nepoštivanje pravila i autoriteta. *Dijete i društvo* 7, str. 29-39.
19. Koller-Trbović, N. (2004). Poremećaji u ponašanju djece i mladih. *Poremećaji u ponašanju i rizična ponašanja: pristupi i pojmovna određenja*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
20. Koščak, M. (2012). Prevencije poremećaja u ponašanju prema don Boscovu modelu. *Kateheza*, 34(1), str. 64-95. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/112084> (Datum pristupa: 30. 5. 2022.)
21. Livazović, G., Vranješ, A. (2012). Pedagoška prevencija nasilničkog ponašanja osnovnoškolaca, *Život i škola*, LVIII(27), str. 55-75. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/83162> (Datum pristupa: 24. 5. 2022.)

22. Ljubetić, M. (2001). *Važno je znati kako živjeti: rano otkrivanje poremećaja u ponašanju predškolske djece*. Zagreb: Alinea
23. Macanović, N. (2017). Socijalno neprilagođeno ponašanje djece predškolske dobi. *Naša škola*, 1-2, 81-98. Preuzeto s: https://www.researchgate.net/publication/332354764_SOCIJALNO_NEPRILAGODENO_PONASANJE_DJECE_PREDSKOLSKE_DOBI (Datum pristupa: 25. 5. 2022.)
24. Maleš, D. (2003). Suradnja škole, obitelji i lokalne zajednice u prevenciji poremećaja u ponašanju djece i mladih. *Lokalna zajednica – izvorište Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži – Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih
25. Mikić, P., Pehar, M., Mikić, M. (1999). *Psovka u hrvatskome i njemačkome jeziku*. Mostar: Ziral
26. Opić, S. (2006). Komorbiditet poremećaja ponašanja učenika. *Pedagoški istraživanja*, 3(2), pp. 109-120. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/139251> (Datum pristupa: 23. 5. 2022.)
27. Opić, S. (2003). Principi rada za uspješno ovladavanje agresivne situacije u školi. *Zbornik učiteljske akademije u Zagrebu*, 5 (2), 231-238.
28. Opić, S. (2000). Učestalost manifestiranja oblika rizičnog socijalnog ponašanja učenika osnovne škole. *Zbornik učiteljske akademije u Zagrebu*, 2, str. 35-43.
29. O'Regan, F. J. (2008). *Kako se nositi s djecom problematična ponašanja – Ne mogu učiti, ne žele učiti, ne zanima ih*. Zagreb: Naklada LJEVAK d.o.o.
30. Petermann, U., Petermann, F. (1996). Agresivno dijete ili: Bihevioralna terapija kao pomoć. *Djeca koju je teško odgajati*. Zagreb: Educa
31. Previšić, V. (2003). Obitelj kao odgojno-socijalna zajednica. *Nacionalna obiteljska politika*, 191-204. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži
32. Raboteg-Šarić, Z., Brajša-Žganec, A. (2001). Roditeljski odgojni postupci i problematično ponašanje djece u ranoj adolescenciji. *Rizični i zaštitni čimbenici u razvoju poremećaja u ponašanju djece i mladeži*. Zagreb: Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži i zaštitu djece s poremećajima u ponašanju

33. Raguž, A. (2016). Pozitivna disciplina u razredu. *Vukovarsko-srijemski učitelj*. Vinkovci: Hrvatski pedagoško-književni zbor – Ogranak Vukovarsko-srijemske županije
34. Rumpf, J. (2006). *Vikati, udarati, uništavati: Kako postupati s agresivnom djecom*. Jastrebarsko: Naklada Slap
35. Singer, M., Mikšaj-Todorović, Lj. (1993). *Delinkvencija mladih*. Zagreb: Nakladni zavod Globus
36. Sokač, A. (2014). Čimbenici koji utječu na rizično ponašanje djece i mladih. *Educatio Biologiae*, (1.), str. 117-124. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/148936> (Datum pristupa: 24. 5. 2022.)
37. Valjan-Vukić, V. (2009). Obitelj i škola – temeljni čimbenici socijalizacije. *Magistra Iadertina*, 4(1), str. 171-178. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/50946> (Datum pristupa: 26. 5. 2022.)
38. Zrilić, S. (2011). *Djeca s posebnim potrebama u vrtiću i nižim razredima osnovne škole*. Čakovec: Zrinski d.d.
39. Žganec, N. (1998). Ciljevi organiziranja lokalne zajednice u prevenciji poremećaja u ponašanju. *Kriminologija i socijalna integracija*, 6(2), str. 113-120. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/94222> (Datum pristupa: 30. 5. 2022.)
40. Žižak, A. (2009). Obilježja i tretman nasilnog ponašanja djece i mladih. *Dijete i društvo: časopis za promicanje prava djeteta*, 11 (1/2), 103-120.

9. ŽIVOTOPIS

SVEUČILIŠTE
U ZADRU
UNIVERSITY
OF ZADAR

ODJEL ZA IZOBRAZBU
UČITELJA I ODGOJITELJA
DEPARTMENT OF TEACHER AND
PRESCHOOL TEACHER EDUCATION
*Ulica dr. Franje Tuđmana 24 i
23000 Zadar, Hrvatska / Croatia*

t: +385 23 345 043, 311 540
f: +385 23 311 540
URL: <http://www.unizd.hr>
E-MAIL: strucni.odjel@unizd.hr

OSOBNİ PODATCI

IME I PREZIME Marko Džaja
ADRESA Vukovarska ulica 4G, 23 000 Zadar
DATUM ROĐENJA 27. 6. 1997.
MOBITEL 0976989147
E – MAIL mdzaja276@gmail.com

OBRAZOVANJE

VRIJEME (OD – DO) 2012. – 2016.
NAZIV I OBLIK
ORGANIZACIJE „Prirodoslovno-grafička škola Zadar“
NAZIV OSTVARENE
KVALIFIKACIJE/
POSTIGNUĆA Grafički urednik-dizajner
RAZINA U
NACIONALNOJ SSS
KLASIFIKACIJI

OSOBNİ VJEŠTINE

I KOMPETENCIJE

STRANI JEZICI engleski jezik – osnovno i srednjoškolsko obrazovanje – čitanje,
pisanje i govor
TEHNIČKE VJEŠTINE
I KOMPETENCIJE poznavanje i rad na Microsoft office paketu; rad na Internetu

10.POPIS GRAFIKONA I TABLICA

10.1. Popis grafikona

1. Grafikon 1. Odnos sudionika istraživanja s obzirom na spol
2. Grafikon 2. Odnos sudionika istraživanja s obzirom na mjesto gdje žive
3. Grafikon 3. Odnos sudionika istraživanja s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme

10.2. Popis tablica

1. Tablica 1. Deskriptivna statistika za ukupni uzorak – nedolično verbalno izražavanje
2. Tablica 2. Deskriptivna statistika za ukupni uzorak – agresivnost
3. Tablica 3. Deskriptivna statistika za ukupni uzorak – odnos prema učitelju
4. Tablica 4. Deskriptivna statistika za ukupni uzorak – odnos prema roditeljima
5. Tablica 5. Deskriptivna statistika za ukupni uzorak – nemarnost prema obvezama
6. Tablica 6. Razlike s obzirom na spol – nedolično verbalno izražavanje
7. Tablica 7. Razlike s obzirom na spol – agresivnost
8. Tablica 8. Razlike s obzirom na spol – odnos prema učitelju
9. Tablica 9. Razlike s obzirom na spol – odnos prema roditeljima
10. Tablica 10. Razlike s obzirom na spol – nemarnost prema obvezama
11. Tablica 11. Razlike s obzirom na mjesto gdje žive – nedolično verbalno izražavanje
12. Tablica 12. Razlike s obzirom na mjesto gdje žive – agresivnost
13. Tablica 13. Razlike s obzirom na mjesto gdje žive – odnos prema učitelju
14. Tablica 14. Razlike s obzirom na mjesto gdje žive – odnos prema roditeljima
15. Tablica 15. Razlike s obzirom na mjesto gdje žive – nemarnost prema obvezama
16. Tablica 16. Razlike s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme – nedolično verbalno izražavanje
17. Tablica 17. Razlike s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme – agresivnost

18. Tablica 18. Razlike s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme – odnos prema učitelju
19. Tablica 19. Razlike s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme – odnos prema roditeljima
20. Tablica 20. Razlike s obzirom na bavljenje sportom u slobodno vrijeme – nemarnost prema obvezama

11.PRILOZI

11.1. Prilog 1 – anketni upitnik

NAJUČESTALIJI OBLICI (MANIFESTACIJE) NEPRIHVATLJIVIH PONAŠANJA DJECE MLAĐE ŠKOLSKE DOBI

Spol: M Ž

Živim u: Grad Zadar Drugi grad u Zadarskoj županiji Naselje/selo u Zadarskoj županiji

Bavim se sportom u slobodno vrijeme: DA NE

Tijekom jednog dana tjelesno sam aktivan/aktivna minimalno 60 minuta: DA NE

Zaokružite broj koji najbolje odražava koliko se pojedina tvrdnja odnosi na Vas:

1 – nikad

2 – rijetko

3 – ponekad

4 – često

5 – uvijek

	nikad	rijetko	ponekad	često	uvijek
1. Hodam po razredu bez dopuštenja učiteljice/učitelja.	1	2	3	4	5
2. Kada me netko naživcira ili mi se ismijava potučem se s njim/njom.	1	2	3	4	5
3. Upadam u riječ roditeljima dok pričaju.	1	2	3	4	5
4. Uništavam školsku i drugu imovinu.	1	2	3	4	5
5. Namjerno činim neke stvari da razbjesnim roditelje.	1	2	3	4	5
6. Kada me netko naživcira ili mi se ismijava govorim proste riječi.	1	2	3	4	5
7. Kasnim na nastavu.	1	2	3	4	5

	nikad	rijetko	ponekad	često	uvijek
8. Ne slušam učiteljicu/učitelja dok govori nešto važno.	1	2	3	4	5
9. Pomažem roditeljima u kućanskim poslovima.	1	2	3	4	5
10. Nasmijem se kada čujem da mlađa djeca od mene govore proste riječi (npr. bebe kada tek uče pričati).	1	2	3	4	5
11. Ne sviđaju mi se razredna pravila i ne poštujem ih.	1	2	3	4	5
12. Kada sam s prijateljima/prijateljicama u slobodno vrijeme na igralištu ili u parku govorim proste riječi.	1	2	3	4	5
13. Naljutim se na roditelje kada mi ne žele nešto kupiti.	1	2	3	4	5
14. Sam/sama pospremam svoju sobu.	1	2	3	4	5
15. Drsko odgovaram učiteljici/učitelju.	1	2	3	4	5
16. Istražujem i više od onoga što mi učiteljica/učitelj kaže.	1	2	3	4	5
17. Probleme rješavam „šakama“.	1	2	3	4	5
18. Volim gledati filmove i/ili serije u kojima se koriste proste riječi.	1	2	3	4	5
19. Ne slažem se s roditeljima u nekim odlukama iako znam da mi s tim žele samo najbolje.	1	2	3	4	5
20. Uzimam tuđu imovinu bez pitanja.	1	2	3	4	5
21. Kada igramo momčadsku igru (npr. nogomet, košarka ili rukomet) na Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi govorim proste riječi.	1	2	3	4	5
22. Kada smo na velikom odmoru potučem se zbog nesuglasica ili neke druge situacije.	1	2	3	4	5
23. Nisam spreman/spremna na bilo kakav dogovor s roditeljima.	1	2	3	4	5
24. Školske zadaće obavljam uz veliko negodovanje.	1	2	3	4	5
25. Kada izražavam svoje osjećaje (npr. sreću, ljutnju, bol, strah, veselje, itd.) govorim proste riječi.	1	2	3	4	5
26. Zaboravljam ponijeti školski pribor u školu.	1	2	3	4	5

	nikad	rijetko	ponekad	često	uvijek
27. Upadam u riječ učiteljici/učitelju dok priča.	1	2	3	4	5
28. Drsko odgovaram roditeljima.	1	2	3	4	5
29. Kada sam s prijateljima/prijateljicama u slobodno vrijeme na igralištu ili u parku potučem se zbog nesuglasica ili neke druge situacije.	1	2	3	4	5
30. Kućanske poslove obavljam samo zato što ih moram obaviti, a ne s ciljem da pomognem roditeljima.	1	2	3	4	5
31. Ne slušam roditelje dok mi govore nešto važno.	1	2	3	4	5
32. Kada igramo momčadsku igru (npr. nogomet, košarka ili rukomet) na Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi potučem se zbog nesuglasica ili neke druge situacije.	1	2	3	4	5
33. Govorim da nisam kriv/kriva ili okrivljujem drugu/druge osobu/osobe za svoje postupke.	1	2	3	4	5
34. Druge učenike/učenicice nazivam pogrđnim imenima (npr. budalo, glupačo, itd.).	1	2	3	4	5
35. Namjerno činim sve da smetam učiteljici/učitelju u radu.	1	2	3	4	5
36. Kada mi se roditelji ili učiteljica/učitelj obraća, događa mi se da nisam ni čuo/čula što me pita.	1	2	3	4	5
37. Kod kuće bratu ili sestri govorim proste riječi (ako nemam brata ili sestru tvrdnja se odnosi na rođake ili rodice).	1	2	3	4	5
38. Ponašam se na način koji smeta drugim učenicima/učenicama.	1	2	3	4	5
39. Ponižavam druge učenike/učenicice tako da im se smijem ili rugam kada ostvare slabije uspjehe od mene.	1	2	3	4	5
40. Učim sve predmete na vrijeme.	1	2	3	4	5
41. Ne zapisujem ono što učiteljica/učitelj kaže.	1	2	3	4	5
42. Čitam školske lektire.	1	2	3	4	5

	nikad	rijetko	ponekad	često	uvijek
43. Svađam se s učiteljicom/učiteljem.	1	2	3	4	5
44. Pišem domaće zadaće.	1	2	3	4	5
45. Kada smo na velikom odmoru govorim proste riječi.	1	2	3	4	5
46. Suprotstavljam se zahtjevima i odbijam zahtjeve i pravila roditelja.	1	2	3	4	5
47. Kod kuće se s bratom ili sestrom potučem zbog nesuglasica ili neke druge situacije (ako nemam brata ili sestru tvrdnja se odnosi na rođake ili rodice).	1	2	3	4	5
48. Svađam se s roditeljima.	1	2	3	4	5
49. Volim slušati pjesme u kojima ima prostih riječi.	1	2	3	4	5
50. Volim gledati filmove i/ili serije u kojima ima dosta tučnjave.	1	2	3	4	5

11.2. Prilog 2 – molba za ravnatelje

SVEUČILIŠTE
U ZADRU
UNIVERSITY
OF ZADAR

ODJEL ZA IZOBRAZBU
UČITELJA I ODGOJITELJA
DEPARTMENT OF TEACHER AND
PRESCHOOL TEACHER EDUCATION
Ulica dr. Franje Tuđmana 24 i
23000 Zadar, Hrvatska / Croatia

t: +385 23 345 043, 311 540
f: +385 23 311 540
URL: <http://www.unizd.hr>
E-MAIL: strucni.odjel@unizd.hr

Marko Džaja

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja

Sveučilište u Zadru

Naziv ustanove

Adresa ustanove

n/p čelniku ustanove (navesti ime)

Predmet: Molba za suradnju u provedbi istraživanja u svrhu izrade diplomskog rada

Poštovani,

Molimo Vas da odobrite provođenje istraživanja u kojem bi sudjelovali učenici Vaše škole. Istraživanje se provodi za potrebe izrade diplomskog rada Marka Džaje, studenta integriranog preddiplomskog i diplomskog učiteljskog studija Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja, Sveučilišta u Zadru. Tema diplomskog rada je *Najučestaliji oblici (manifestacije) neprihvatljivih ponašanja djece mlađe školske dobi*, a bit će izrađen pod mentorstvom prof. dr. sc. Smiljane Zrilić. Ispitivanje će se provesti metodom anketiranja, a za potrebe ovog istraživanja izrađen je anketni upitnik. Sudionici istraživanja bit će učenici četvrtog razreda osnovnih škola na području zadarske županije, dok je predviđeni broj sudionika: N (250). Provođenje istraživanja organizira se na satovima razrednih odjela u dogovoru s učiteljicama/učiteljima kada njima najviše odgovara (na početku/kraju sata, pri sredini sata, tijekom stanke), dok popunjavanje upitnika traje približno 10 minuta.

Istraživanje i obveze istraživača su usklađene s Etičkim kodeksom struke. U skladu s tim, prikupit ćemo informirani pristanak učenika i njihovih roditelja.

Zahvaljujemo Vam na susretljivosti.

S poštovanjem,

prof. dr. sc. Smiljana Zrilić

11.3. Prilog 3 – suglasnost za roditelje

SVEUČILIŠTE
U ZADRU
UNIVERSITY
OF ZADAR

ODJEL ZA IZOBRAZBU
UČITELJA I ODGOJITELJA
DEPARTMENT OF TEACHER AND
PRESCHOOL TEACHER EDUCATION
Ulica dr. Franje Tuđmana 24 i
23000 Zadar, Hrvatska / Croatia

t: +385 23 345 043, 311 540
f: +385 23 311 540
URL: <http://www.unizd.hr>
E-MAIL: strucni.odjel@unizd.hr

Poštovani roditelji!

Za potrebe diplomskog rada studenta Marka Džaje integriranog preddiplomskog i diplomskog učiteljskog studija Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja, Sveučilišta u Zadru, provodimo istraživanje na temu *Najučestaliji oblici (manifestacije) neprihvatljivih ponašanja djece mlađe školske dobi*. Cilj ovog istraživanja je steći uvid u postojanje neprihvatljivih oblika ponašanja među učenicima mlađe školske dobi te utvrditi u kojoj mjeri je zastupljen koji oblik neprihvatljivog ponašanja.

Sukladno Etičkom kodeksu struke podatci dobiveni u ovom istraživanju bit će strogo povjerljivi i čuvani. Svi izvještaji nastali na temelju ovog istraživanja koristit će rezultate koji govore o grupi djece ove dobi općenito (nigdje se neće navoditi rezultati pojedinačnog sudionika).

Dozvolu za ispitivanje dobili smo od ravnatelja škole, a u skladu s Etičkim kodeksom struke, prije ispitivanja željeli smo Vas kao roditelje obavijestiti o istraživanju i zatražiti Vašu suglasnost.

Također, Vašoj djeci ćemo pobliže objasniti svrhu ispitivanja, odgovoriti na njihova pitanja, te ih zamoliti i za njihov pristanak za sudjelovanje u istraživanju. Nakon toga, ispitivanje će se obaviti samo na onim učenicima koji su pristali sudjelovati.

Aktivnosti predviđene planom istraživanja odobrilo je Stručno vijeće Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja Sveučilišta u Zadru. Ukoliko imate ikakva pitanja možete kontaktirati diplomanta (Marko Džaja, mob: 0976989147, mail: mdzaja276@gmail.com ili mentoricu (prof. dr. sc. Smiljana Zrilić, mail: szrilic@unizd.hr).

SUGLASNOST

Suglasan sam da moje dijete _____
(prezime i ime, razred)

sudjeluje u istraživanju, uz pridržavanje Etičkog kodeksa i uz zaštitu tajnosti podataka (molim, zaokružite DA ukoliko ste suglasni da dijete sudjeluje u istraživanju, a NE ukoliko to ne želite).

DA NE

(potpis roditelja)

(mjesto i datum)

11.4. Prilog 4 – suglasnost za učenike

SVEUČILIŠTE
U ZADRU
UNIVERSITY
OF ZADAR

ODJEL ZA IZOBRAZBU
UČITELJA I ODGOJITELJA
DEPARTMENT OF TEACHER AND
PRESCHOOL TEACHER EDUCATION
Ulica dr. Franje Tuđmana 24 i
23000 Zadar, Hrvatska / Croatia

t: +385 23 345 043, 311 540
f: +385 23 311 540
URL: <http://www.unizd.hr>
E-MAIL: strucni.odjel@unizd.hr

SUGLASNOST

za provođenje istraživanja s učenicima

Molimo Vas suglasnost za sudjelovanjem u istraživanju za potrebe diplomskog rada Marka Džaje na temu *Najučestaliji oblici (manifestacije) neprihvatljivih ponašanja djece mlađe školske dobi*

(napiši svoje prezime i ime, razred tiskanim slovima na gornju crtu)

„Svojim potpisom izražavam svoj pristanak za sudjelovanje u istraživanju i potvrđujem da sam informiran o svrsi istraživanja, da je moje sudjelovanje u istraživanju dobrovoljno, da imam pravo odustati u bilo kojem trenutku, da su istraživači obvezni pridržavati se Etičkog kodeksa i da su dužni zaštititi tajnost podataka.“

(vlastiti potpis)

(mjesto i datum)